

189/2000

VASÁRNAPI ÚJSÁG

Teljes

HARMINCZHETEDIK ÉVFOLYAM

1890.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDONOS:

FRANKLIN-TÁRSULAT

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ES KÖNYVNYOMDA.

(Egyetem-utca 4. szám.)

A „Vasárnapi Ujság” 1890. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arcképek.

a) Hazaiak.

Damjanich János 1847. évi arcképe	1
Gróf Károlyi Alajos. Angeli rajza	2
Lipóti Antal	3
Mária Dorothea főhercegnő	4
Bohus-Szögyény Antónia. Hirsch Nelli rajza	5
Bohus-Szögyény Antónia menyasszony korában. Markó Károly miniatur-festménye után rajzolta Hirsch Nelli	6
Bohus-Szögyény Antónia világiosi kastélyában. Bohus László fényképe után	7
Antal Géza. Hirsch Nelli rajza	8
Petschacher Gusztáv. Biczó Géza rajza	9
Két új püspök (Biczó Géza rajza): Dessevly Sándor	10
Dr. Steiner Fülöp	11
A pesti hazai első takarékpénztár-egyesület igazgatói: Steiger Gyula, jelenlegi igazgató. Biczó Géza rajza	12
Fáy András, örökös segédigazgató. Barabás Miklós 1845-iki rajza	13
Simontics János, igazgató. Barabás Miklós 1844-iki rajza	14
Fáy András öregkori arcképe	15
Hajós József. Cserna Károly rajza	16
Lonovics-Hollósy Kornélia	17
Lonovics-Hollósy Kornélia mint Gára Mária. Barabás Miklós 1847-iki rajza	18
Gróf Andrássy Gyula 1861., 1884. és 1889. évi arcképei	19
Kornis Károly. Rajz. Biczó Géza	20
Bethlen Gábor. Egykorú metszet, legutósebb arcképeinek egyiké	21
Gróf Szapáry Gyula miniszterelnök	22
Gróf Bethlen Andrássy földmivelési miniszter	23
Mátyás király. Érem után rajz. Cserna K.	24
Zrednai Vitéz János	25
Hunfalvy Pál. Biczó Géza rajza	26
Orbán Balázs	27
Déchy Mór	28
Brassai Sámuel. 1890. évi fényképe után (2 arckép)	29
Brassai Sámuel. Barabás Miklós 1845. évi rajza	30
Jankó János	31
Brankovics György, karlócai érsek, szerb metropolita-patriárcha	32
Pauli Richárd	33
Urvay Lajos	34
Stoczek József	35
Kossuth Lajos. Éjszaka-Amerikában 1851-ben készült daguerrotyp-kép	36
Pulsky Ferenc. New-Yorkban 1851-ben készült daguerrotyp-kép	37
Kazinczy Ferenc. Kreuzinger József 1808. évi festménye	38
Báró Nikolics Fedor. Cserna Károly rajza	39
Munkácsy Mihály	40
Szöcske Gyula	41
Zelenka Pál	42
Bessenyei György. Az akadémia könyvtárában levő eredeti után rajzolta Cserna K. Gróf Leiningen Károly. Barabás Miklós 1844. évi aquarel festménye	43
Gróf Leiningen Károly. Heintz 1847. évi olajfestménye	44
II. Rákóczi Ferenc fejedelem. Egykorú kép után rajzolta Cserna Károly	45
Gróf Berecsényi Miklós. Egykorú kép után rajzolta Cserna K.	46
Mikes Kelemen. 1711-iki fénykép után	47
Gróf Pejacsevich Miklós úbornok	48
Margit főhercegnő és Thurn-Taxis Albert herceg R. Hirsch Nelli rajza	49
Margit főhercegnő és Thurn Taxis Albert herceg	50
Thurn-Taxis Albert herceg és Margit főhercegnő menyegzőjéről. Koller tanár údai fényképe után: Margit főhercegnő. — Mária Dorothea főhercegnő. — László főherceg. Erzsébet és Klótild főhercegnőkkel. József Ágost főherceg.	51
Gróf Pongrácz Arnold	52
Mária Valéria főhercegnő és Ferenc Salvator főherceg. R. Hirsch Nelli rajza	53
Mária Valéria főhercegnő. Gyermekei-éveiben (6 kép). — Havasi gyopár jelenében (1882). — A gödöllői vadaskertben (1878). — Serdülő korában. — Hajdan korában (2 kép). — Testvérénél. — Gizi főhercegnővel (1885). — A budai vár előtt 1888. farsangján rendezett házi bálján. Koller K. fényképe után	54
Mária Valéria főhercegnő a renouciatio szertartás alkalmával viselt öltözékben. Türk Otmar bécsi fényképe után	55
Károly Salvator főherceg három fiával. Lipót, Ferenc és Albert főhercegekkel	56
Kölcsey Ferenc	57
Gyürky Antal	58
Kölcsey Ferenc arcképe Szatmármegye nagykövetségi székében	59
A nemzeti színház tagjai az ötvenes években (Barabás Miklós rajza): Egresny Gábor. — Jókai. — Béthi Mihály. — Id. Lendvai Márton. — Hollósy Kornélia. — Lendvai-Latkozé. — Ifj. Lendvai Márton. — Szerdahelyi Kálmán. — Fűrész Mihály. — Szigeti József. — Tóth József. — Szentpéteri Zsigmond. — Bulovskyné. — Komlósi Ida	60
Bogáts Zsigmond	61
Bárdi Ráncz Levin	62
Szabó Károly. Cserna Károly rajza	63
Ballagi Mór	64
Splétlich Bódog	65
Erielle Kornélia. Barabás 1846. évi festménye	66
Damjanich János. 1847. évi kép után	67
Pöfeszner Ernő. a 30-as évekbeli való kép	68
Dessevly Arisztid. 1849-iki festménye után	69
Gróf Leiningen Károly. 1844-iki festménye	70
Gróf Versey Károly. 1848-iki festménye után	71
Zala György	72

II. Műtárgyak.

Mátyás király érem-arcképe. Beatrix érme. IV. Sixtus pápa érem-arcképe	1
Mátyás és Beatrix arcképe. A wolfenbütteli kollex után rajzolta Cserna Károly	2
Lévy József	3
Szatmári György	4
Maddh Imre. Roskovics Ignác festménye	5
Pikély Gusztáv. 1849-iki honvéd-tábornok	6
Lévy József dolgozó-asztala mellett	7
Dapsy László	8
Herceg Lovkowitz Rudolf altábornagy	9
Bródy Zsigmond. Angeli festménye után	10
Hegedüs Sándor. Roskovics Ignác rajza.	11
Gróf Károlyi Gyula. Beniczky Gy. festménye	12
Sárkány Sámuel	13
Moór Anna. Donát János 1815-í festménye	14
Szankovics Kornél	15
Bohm József műtermében. Biczó Géza rajza	16
Ifj. Szögyény-Marich László	17
Mátyás király egykorú domborművű arcképe	18
Terézia braziliai császárné	19
Augusta, német császárné. I. Vilmos császár özvegye	20
Szoliman szultán. 1535-iki rézmetszet után	21
Alfonso spanyol király, anyjával, Krisztina uralkodó királynéval (1890)	22
Amadeo, osztrák herceg	23
Stanley Henrik (1890)	24
Panizza. Szófia fénykép után	25
Montpensier herceg	26
Lajos Fülöp orleansi herceg	27
A német szocialista párt vezetési: Liebknecht Vilmos. — Vöckerl Lajos. — Husenclever Vilmos. — Vollmar báró. — Auer Ignác. — Bebel Agoston	28
Capri tábornok, az új német kancler	29
Podjebrád. A prágai városban érzett eredeti után rajzolta Dörre Tivadar	30
Olgá görög király	31
Trikupisz görög miniszterelnök	32
Mária Terézia főhercegnő	33
Daguerre	34
Dr. Schiller-Szinesy Salamon Márk	35
Panizza. — Stojanov. — Rizov	36
Sadi Carnoté	37
Mickiewicz Adám	38
Stanley neje	39
Celma, az argentiniai köztársaság elnöke	40
Szelejman sejk	41
Brace Károly	42
Hayna. 1851-iki rajz	43
Farkas Osman pasa	44
Gróf Molte	45
Delyanis, görög miniszterelnök	46
Rüdiger Frigyes tábornok. 1849-iki kép után	47
Dr. Koch Róbert	48
A zanzibari szultán	49
Troup J. Rose. — Bartelot. — Jameson	50

— Ebner Lajos: Tiszaparti halászsok. — Halmi Artúr: Vízcsa után. — Stelha Gyula: «Tres facium collegium». — Than Mór: Női arckép. — Patoky László: A kis beteg. — Csák István: «Ezt esedekedtek az én emlékeztetése». — Jendrassik Jenő: Póste-restante. — Büttner Helén: Szomjas. — Ifj. Vastagh György: Arsenál-an. — Rippl-Rónai József: Kálvárosi szoba belseje Párisban. — Grünwald Béla: Isten karja	1
Kihallgatás. Radóti Ottó festménye	2
Az anyfal-csillagok. Roskovics Ignác rajza	3
A szényfal alatt. Mészoly Géza rajza. Met-szet Bábitt. Peske	4
Krumpli pajtás. Peske Géza festménye	5
A tanítónők otthona. — Egy szoba az otthonban. Cserna Károly rajza	6
A három bástya Nagy-Szebenben	7
Az oktagon torony Segesvárott	8
A világiosi Bohus-kastély. Bohus László fényképe után rajzolta Cserna Károly	9
A pesti házi első takarékpénztár: A központi épület az egyetem-utczán. — Péntek-téri helyiség az egyetem-utczán központi épületben. — Közgyűlési terem az egyetem-utczán központi épületben. — A központi épület lépcsőháza. — A központi épület udvara. — A József-feszélyesirősi főkéntet a Kálvin-terem. — A terézvárosi főkéntet az Árvai körúton. — A budai főkéntet a vizivárosi fő-utczán. Dörre Tivadar és Kinnach László rajza	10
Fáy András szülőháza Kóhányban	11
Gróf Andrássy Gyula budai palotájából: Az elfogadó-terem és a dorozsószoza. — A tisztasági kastély. — Gróf Andrássy Gyula budai palotája. Dörre rajza	12
A miniszterelnöki palota főhomlokzata	13
A miniszterelnöki palota és környéke a budai Duna-partól tekintve. Hány Gyula rajza	14
Bástya a premonstréi rend kertjében, Kassán	15
A szoba, melyben Bethlen Gábor született. — A nagysebeni Szoldies-bástya. — Bethlen Gábor szülőháza. — A megyei paraszterevény. — Bethlen-bástya Déva városában. — Segesvár. — Déva vára a «Magna Curia» udvarából nézve. — Bésztelek a «Nagy Udvar» épületéből. Déván. — Vajda-Hunyad vára (Bethlen-rész)	16
A miniszterelnöki palota kapuja. Cserna Károly rajza	17
A szabadalvú-kör a régi Lloyd-épületben	18
A vajda-hunyadi várpalota részlete	19
Simontorny	20
A lassai dóm. Cserna Károly rajza	21
A műkedvelő-fotografiai kiállításból: A zám-béki templom. Dr. Kenény Ferenc fényképe. — Rómái aranybányák a Csetavé-hegyen. Verespatak. Schmidt Sándor fényképe. — A Krepatura-völgy az országi Kárpátokban. Déchy Mór fényképe. — Az Ij-é-pület és környéke. — Az Andrássy-ut és a szomszédos utcák. — A lipótvárosi bazilika. Dr. Téry Ödön fényképe	22
József főherceg fülmei keréjéből. Gr. Zichy Ágostné fényképe. — Tengerparti részlet Abbazánál. Gr. Zichy Józsefné fényképe. — Világos-vár. Bohus László fényképe. — A Detunata délfele. Lévy József fényképe. — Pils-Szt.-Kereszt. Machacek Antal fényképe	23
Utóli forrás Dognácskán. Halavás Gyula fényképe	24
Moesaras halotti part. Mesterházy K. rajza	25
Karlova. Hány Gyula rajza	26
A patriárka lakása és a székesegyház Karlova	27
Sározy Gyula születési háza Boros-Seben Tolgyfák Valkón. Godólló mellett. Ferdinánd királyi nagyházhoz fényképe	28
Bessenyei György szülőháza Bercezen. A hercegi ref. templom	29
A szent-géllérthelyi cizitadella. (2 kép.) Hány Gyula rajza	30
Bessenyei György sírja Pusztá-Kovácsiban. Kinnach László rajza	31
A Retyezát a Hátszeg-völgyből, vagyis éjszaki felé tekintve. Scinte Gábor rajza	32
Báró Eötvös József szobra a Svábhegyen. Dörre Tivadar rajza	33
A Sztánya, a Tatrákőről. Dr. Téry Ödön fényképe után rajzolta Dörre Tivadar	34
Képek a Sztánykőről. Téry-zsika. — Gretzer-fővár. — A Kohár Miklós által épített pavillon. — A régi pavillon a vilámapás után. — Az erdőszlak. Dörre Tivadar rajza	35
Kölcsey Ferenc sírja Csekén	36
A budapesti református főgymnázium. Dörre Tivadar rajza	37
Kölcsey Ferenc emlékszoza Szatmár főterén Kölcsey születési háza Szé-Demeteren	38
A vizsakai szög-gyógyfürdő-telep a zöld-és vörös-fürdővel. — A vizsakai Nagykáma, a melyből a 49-iki honvédtettek napfényre kerültek	39
Nagyvárad képek: A Püspökfürdő. — A Szent-László-tér. — A római katolikus székesegyház és püspöki palota	40
Rébánya vidékéről: A Fekete-Körös eredete. — A Sziklakapu. Schmidt Sándor fényképe	41
Tokaj. Báró Mednyánszky László rajza	42
A József-főherceg-barlangból: «A fehér sas». — «Fompas» a K.-Nagy-Sándor-esarnokban. — «Bábel tornya» és «Goliat». — «A trón» a Nagy-teremben és «Goliat». — «Pazur-teremből». — «A szalomna-darabok» Hány Géza rajza	43
A bihar megyei hegyekből: A fekete-erdői	44

III. Táj- és uti képek, épületrajzok.

— A hangverseny-terem. — A földszinti társalgó-terem. — A felsőszintes-terem. — A nagy előadó-terem.	1
Regensburg a Duna felől. — A regensburgi városkép	2
Buenos-ayresi képek: A központi posta-épület. — A főter. — A színház a főterem. — A nemzeti bank épülete. — A Viktoria-tér	3
Isehl. — A lichteneggi kastély	4
Guatemala főváros	5
Jan-José kikötő Guatemala-ban	6
Bellinzona, Tessin svájci kanton székhelye	7
Az Arvitz által megromlott Károly-híd Prágában	8
A brünni városkép kapuja	9
A boroszlói városkép	10
Ajtó. Mátyás czimerével a boroszlói város-ház I. emeletén	11
Az olmitói városkép (Dörre Tivadar rajza)	12
Az elefant-bazár New-Yorkban	13
A Gibraltárban tervezett Columbus-emlék	14
A looi kastély, a hol III. Vilmos Hollandia király meghalt	15
A Jungfrau-hegység és az új vasúti ter: Simon S. mérnök dombornyi képe a Jungfrau-csúcsról a Jungfrau-állomás felől. — A Trautweiller-féle sodrony hegyvidéke a Jungfrau-csúcsára a lantenbrunnei völgyből	16
A Fort-híd Skóciában: A híd szerkezetének mintája. — A híd építésére készített egyik caisson. — A híd iveteze. — A híd iveteze az Eiffel-toronyval összehasonlítva	17
A Calaisi-csatorna felvétel, Anglia és Franciaország között tervezett híd	18
A virágdíszű palotában a madárid király palotában (1886 május 17.)	19
A Watkin által indítványozott rózsá torony tervét	20
Az 1878-iki berlini kongresszus. Werner Antal festménye	21
A berlini kongresszus első ülése 1878 június 13-án	22
Erzsébet királyné gróf Andrássy Gyula ravatalánál. Cserna Károly rajza	23
Gróf Andrássy Gyula temetése	24
A temetési menet elindulása az akadémia előtt. Beszterlése a központi indóháznál. — A temetési menet az Andrássy-ut elején. Dörre Tivadar rajza	25
Gróf Andrássy Gyula ravatala az akadémia palotájának előcsarnokában. Roskovics Ignác festménye	26
A magyar korona visszahozatala Bécsből Budára 1790 február 21-én. Egykorú rézmetszet képek	27
Hajótöréstől partraszállása Yarmouthnál Az «Iris» hajótörése	28
A képviselőház március 13-iki ülése, melyben Tisza Kálmán lemondását bejelentette. Ellinger E. pillanatyú fényképe	29
Tisza Kálmán a szabadalvú-kör tanácskozó-teremben	30
Tisza Kálmán lemondása a képviselőház márc. 13-iki ülésén. Dr. Andrássy Gábor pillanatyú fényképe	31
A hortonyoson jubileuma Howard János látogatása egy angol börtönben. — A Fleet-börtönben elkövetett kegyetlenség megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság. — Egy Mont-Saint-Michel-erdőben élethosszig kalitkában zárára ítélt fogoly kiszabadulása. — Kínzó eszköz az Ely-börtönben (1708). — Lánkinca, a mint a Châtelet-börtönben Párisban alkalmazták (1777). — Kínzó eszközök alkalmazása a Marshalsea-börtönben. — Beteg emberek a Marshalsea-börtönben. — A nyakos csipve	32
Rókatának. Jankó János tollrajza	33
Magyarországi népviseletek: Szánogató hazai öltözet. Alföldi bolgárok. — Székelyek. (Két kép). — Szep-diek. — Maria Terézia főhercegnő felvétele	34
Magyar királyi testőr. Scitlik fényképe	35
A műkedvelő-fotografiai kiállításból: Magyar királyi testőr. — Császári és királyi arcier-testőr. — Császári és királyi darab-testőr. — Császári királyi lovas testőr. — Herdiczka A. örmény fényképe	36
Felvételek a 40. nunkások megérkezése Mezőhegyesre	37
Egy úti karaván fegyveres kísérője	38
Mosó-intézet Ciudad-Vieja városban, Guatemala-ban	39
Bihamregyei népviseletek: Berettyó-melléki magyar legény. — Kenyérvisz-mezői Szalontai kaniszfú	40
Hársi Langreith mellett. Salburgban. Ferdinánd toscanai nagyherceg fényképe	41
Helgoland szigete	42
Helgoland sziget nyugati partja	43
Tengerparti től Helgolandban	44
Salt-Lake-City, a mormonok fővárosa	45
A salt-lake-city-i mormon imaház belseje. — A mormon-templom és környéke Salt-Lake-City-ben	46
Római napja. Jurjevskaja Katalin hercegnő emlékiratából. I-XVI — 590-611 Nyár (képpel). Szonoházy István	47
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	48
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	49
A galatai St. Benoit egyház oltára, mely előtt Rákóczi nyugszik	50
Az utmi münster	51
Kavala-sziget a Taganyika-tóban	52
Thurn-Taxis Albert herceg regensburgi várkastélya (a herceg által menyasszonya, Margit főhercegnő részére készített fényképek után): A kastély régi keleti szárnya. Cserna Károly rajza. — Az újonnan épített épületrész. — A dolgozó-	53

IV. Természettudomány, ipar, gazdaság.

A Fort-híd Skóciában	1
A Jungfrau-hegység és az új vasúti ter: Simon S. mérnök dombornyi képe a Jungfrau-csúcsról a Jungfrau-állomás felől. — A Trautweiller-féle sodrony hegyvidéke a Jungfrau-csúcsára a lantenbrunnei völgyből	2
A Fort-híd Skóciában: A híd szerkezetének mintája. — A híd építésére készített egyik caisson. — A híd iveteze. — A híd iveteze az Eiffel-toronyval összehasonlítva	3
A Calaisi-csatorna felvétel, Anglia és Franciaország között tervezett híd	4
A virágdíszű palotában a madárid király palotában (1886 május 17.)	5
A Watkin által indítványozott rózsá torony tervét	6
Az 1878-iki berlini kongresszus. Werner Antal festménye	7
A berlini kongresszus első ülése 1878 június 13-án	8
Erzsébet királyné gróf Andrássy Gyula ravatalánál. Cserna Károly rajza	9
Gróf Andrássy Gyula temetése	10
A temetési menet elindulása az akadémia előtt. Beszterlése a központi indóháznál. — A temetési menet az Andrássy-ut elején. Dörre Tivadar rajza	11
Gróf Andrássy Gyula ravatala az akadémia palotájának előcsarnokában. Roskovics Ignác festménye	12
A magyar korona visszahozatala Bécsből Budára 1790 február 21-én. Egykorú rézmetszet képek	13
Hajótöréstől partraszállása Yarmouthnál Az «Iris» hajótörése	14
A képviselőház március 13-iki ülése, melyben Tisza Kálmán lemondását bejelentette. Ellinger E. pillanatyú fényképe	15
Tisza Kálmán a szabadalvú-kör tanácskozó-teremben	16
Tisza Kálmán lemondása a képviselőház márc. 13-iki ülésén. Dr. Andrássy Gábor pillanatyú fényképe	17
A hortonyoson jubileuma Howard János látogatása egy angol börtönben. — A Fleet-börtönben elkövetett kegyetlenség megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság. — Egy Mont-Saint-Michel-erdőben élethosszig kalitkában zárára ítélt fogoly kiszabadulása. — Kínzó eszköz az Ely-börtönben (1708). — Lánkinca, a mint a Châtelet-börtönben Párisban alkalmazták (1777). — Kínzó eszközök alkalmazása a Marshalsea-börtönben. — Beteg emberek a Marshalsea-börtönben. — A nyakos csipve	18
Rókatának. Jankó János tollrajza	19
Magyarországi népviseletek: Szánogató hazai öltözet. Alföldi bolgárok. — Székelyek. (Két kép). — Szep-diek. — Maria Terézia főhercegnő felvétele	20
Magyar királyi testőr. Scitlik fényképe	21
A műkedvelő-fotografiai kiállításból: Magyar királyi testőr. — Császári és királyi arcier-testőr. — Császári és királyi darab-testőr. — Császári királyi lovas testőr. — Herdiczka A. örmény fényképe	22
Felvételek a 40. nunkások megérkezése Mezőhegyesre	23
Egy úti karaván fegyveres kísérője	24
Mosó-intézet Ciudad-Vieja városban, Guatemala-ban	25
Bihamregyei népviseletek: Berettyó-melléki magyar legény. — Kenyérvisz-mezői Szalontai kaniszfú	26
Hársi Langreith mellett. Salburgban. Ferdinánd toscanai nagyherceg fényképe	27
Helgoland szigete	28
Helgoland sziget nyugati partja	29
Tengerparti től Helgolandban	30
Salt-Lake-City, a mormonok fővárosa	31
A salt-lake-city-i mormon imaház belseje. — A mormon-templom és környéke Salt-Lake-City-ben	32
Római napja. Jurjevskaja Katalin hercegnő emlékiratából. I-XVI — 590-611 Nyár (képpel). Szonoházy István	33
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	34
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	35
A galatai St. Benoit egyház oltára, mely előtt Rákóczi nyugszik	36
Az utmi münster	37
Kavala-sziget a Taganyika-tóban	38
Thurn-Taxis Albert herceg regensburgi várkastélya (a herceg által menyasszonya, Margit főhercegnő részére készített fényképek után): A kastély régi keleti szárnya. Cserna Károly rajza. — Az újonnan épített épületrész. — A dolgozó-	39

V. Népviselet, genréképek.

Körhízi terem	1
Várdán vesztély	2
Arabok a Saharában (2 kép)	3
Előkelő arab lakásának udvara	4
Egy szociális népszócs	5
A Kauzuszó: Nemes asszony Urusziból. — Bakszán tatárok Urusziból. — Hadasi (Stydrigor). — Oszet asszonyok Mehesekben. — Tatáró Urusziból. — Nyakos csipve	6
Rókatának. Jankó János tollrajza	7
Magyarországi népviseletek: Szánogató hazai öltözet. Alföldi bolgárok. — Székelyek. (Két kép). — Szep-diek. — Maria Terézia főhercegnő felvétele	8
Magyar királyi testőr. Scitlik fényképe	9
A műkedvelő-fotografiai kiállításból: Magyar királyi testőr. — Császári és királyi arcier-testőr. — Császári és királyi darab-testőr. — Császári királyi lovas testőr. — Herdiczka A. örmény fényképe	10
Felvételek a 40. nunkások megérkezése Mezőhegyesre	11
Egy úti karaván fegyveres kísérője	12
Mosó-intézet Ciudad-Vieja városban, Guatemala-ban	13
Bihamregyei népviseletek: Berettyó-melléki magyar legény. — Kenyérvisz-mezői Szalontai kaniszfú	14
Hársi Langreith mellett. Salburgban. Ferdinánd toscanai nagyherceg fényképe	15
Helgoland szigete	16
Helgoland sziget nyugati partja	17
Tengerparti től Helgolandban	18
Salt-Lake-City, a mormonok fővárosa	19
A salt-lake-city-i mormon imaház belseje. — A mormon-templom és környéke Salt-Lake-City-ben	20
Római napja. Jurjevskaja Katalin hercegnő emlékiratából. I-XVI — 590-611 Nyár (képpel). Szonoházy István	21
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	22
Orosz történetek: A szikhok és a rendőrök	23
A galatai St. Benoit egyház oltára, mely előtt Rákóczi nyugszik	24
Az utmi münster	25
Kavala-sziget a Taganyika-tóban	26
Thurn-Taxis Albert herceg regensburgi várkastélya (a herceg által menyasszonya, Margit főhercegnő részére készített fényképek után): A kastély régi keleti szárnya. Cserna Károly rajza. — Az újonnan épített épületrész. — A dolgozó-	27

I. Elbeszélések, genréképek.

Jáhel. Elbeszélés. Irta Bakay Sándor. (5 képpel)	1
Világelfordulás. Regény. Irta Verne Gyula. Franciaából fordította Hus	

Megkezdjük a sort a szabadságharc egyik legnagyobb hősnéek, *Damjanich János* tábornoknak azon arcképeivel, mely a róla 1847-ben fölvetett daguerreotyp képek hű másolata. *Damjanich* ekkor százados volt a Rukavina-czredben s *Csernovics Emilia*, akkor már három év óta mátkája, ez évben már neje s most gyászos özvegye számára készíttette, a ki ez arcképet karpereczére foglalva, legnagyobb ereklyéje gyanánt őrzi. *Hivebb* tehát minden eddigi arcképénél, melyek csak futólagos vázlat vagy emlékezet után, nem ritkán a fantázia segítségével készültek s egyuttal *érdekesebb* is, mert nem tünteti ugyan föl a hősné akkoriban közmondásszerű egész dalias természetét s a szabadságharc alatti külsejét, — a mikor, mint tudjuk, hatalmas szakállt eresztett, mely történeti hírvé vált több az aradi Golgothán, — de e hű, mert fényképi fölvetel, oly finom, szellemes kifejezést mutat, mely az arcvonásokból olvasó lélekbuvár előtt is értékes lehet, a ki ez arcképből bizonyára ki fogja olvasni, hogy e kemény, marconának vélt hősné mily gyöngéden érzi meleg szív lakozhatott.

Damjanich János szereplése a szabadságharc alatt minden magyar ember előtt eléggé ismeretes. Kevesen vannak azonban tájékozva korábbi életéről. Megragadjuk az alkalmat, hogy illetékes tollból közöljünk néhány erre vonatkozó adatot.

Damjanich János Stásán 1804-ben a 2-ik bántási határozatban született, hol atyja mint őrnagy szolgált. Az akkori szokás szerint, a katonai család férfi tagjai, ha testileg alkalmasok voltak rá, a legközelebbi katonai iskolába küldettek, míg a gyengébbek ugyanevett kezelőtiszti állomásokra lettek előkészítve a gopich-i számtani intézetbe.

Damjanich János 15 éves korában a 61-ik seregre jutott. Atyja fölötté szigorú katonáember lévén, azzal mutatta be fiát az ezrednél, hogy «könyvet bújni nem szeret, de azért jó katona lesz belőle, ha kurtán tartják.» És ebből csakugyan ki is járt neki bőségesen. Első állomása Verona volt, hova az ezreddel gyalog kellett masiroznia. Egy falujabeli káplár oltalma alá vette az ujonczot, ki már 9 hónap mulva valóságos káplár, és másfél év alatt számadó őrmesterré lett. *Milutinovics Dragomir* kapitánya 1849-ben halt meg Görzben mint nyugalmazott ezredes; keservesen megsiratta kedvence szerencsétlen sorsát.

Damjanich nál szálalabb ember nem volt az egész ezredben, és midőn az akkori medvebőr gránátos főveggel, magyar szűk sujtásos kék nadrágban, fehér frakkban a zászlóaljával kivonult, mindenki megbámulta a dalias kinezésű fiatal tisztet. Novák Gergely kikindai születésű bajtársától tudom, ki *Damjanich*-csal Milánóban és Budán együtt szolgált, hogy a hős tábornok már akkoriban azon töprenkedett, miszerint a határőrség elébb-utóbb nagy bajt fog okozni az országnak. A határőrség történetét ugyszólván könyv nélkül tudta és atyjával együtt kevés jót várt a lassanként elmálló privilégiumok és egyéb fontos intézmények eltörlésétől.

A *Damjanich*-család idővel Aradra költözött, hol nagyszámú rokonsága most is él, közte a *Csernovicsok*.

Damjanich János atyja halála alkalmával jött haza Olaszországból, s 1845 végén saját kérelmére Temesvárra a pótcsapathoz osztatott be, mely kivánságát, tekintettel Olaszországban töltött hosszabb szolgálati idejére, tőle megtagadni nem lehetett. Temesvárról gyakran átrándult Aradon lakó rokonaihoz s itt ismerkedett meg *Csernovics Emiliával*, kinek kezét megkérvén, három évi mátkaság után 1847 augusztus 30-án

nőül vette. A fiatal pár azonban nem sokáig élvezhette a házasi élet örömeit. Megzavarták az olaszországi események, hol 1848 tavaszán komoly forrongások támadtak, melyek következtében *Damjanich* a háboru kitörésekor több tisztársával együtt, kik jövőjük érdekében inkább a harcztérre vágyódtak, Olaszországba küldetett s innen csak az Olaszországban fekvő ezredekhez szolgálati uton érkezett magyar hadügyminiszteri felhívás folytán 1848 júniusban jött vissza Magyarországra, és az első közt volt, kik még ugyszólván felsőbb rendület következtében jutottak a honvédséghez. Józán és igazságos felfogásával elítélte a rácz mozgalmakat, és ebbeli meggyőződésének mindvégig feltétlen híve maradt. *Milutinovics* szájából tudom, hogy *Damjanich*ot tisztársai minden uton le akarták a Magyarországra való áthelyezésről beszélni. «Mint szerbnek — viszonza a diesőült tábornok — kötelességem, hogy tévura vezetett véreimnek jó példát mutassak. Majd, ha azt látják, hogy mily ostobaságot követnek el mostani viselkedésükkel, legalább lesz, kire támaszkodjanak a helyes uton.»

Damjanich már mint császári tiszt kiváló magyar érzelmeiről volt ismeretes, mindig magyarul társalgott s ismételve is nyiltan hangot adott érzelmeinek, noha abban az időben Aradon és Temesvárott, mint az ország más részeiben is, az előkelők s kivált a katonai körök nyelve kizárólag a német volt.

Damjanich viselt dolgai az első órától, halála pillanatáig, a magyar nemzet történetében örökké lángoló betűkkel vannak feljegyezve. Tíz vesztett csata után nagyobb szerencsétlenség nem érhetne volna a magyar sereget, mint *Damjanich*-nak lábtörése miatt kényszerült visszavonulása.

ÚJ-ÉV NAPJÁRA.

1890.

Bokrátásan, vidám kedvvel
Üdvözöllek, első reggel,
Nézd, az orcám egy mosoly!
Mint gavallér, ki tükörtől
Szép leányzó elé pördül
S nagy reménnyel udvarol.

Járja a bók és kacintás...
S egy-egy új év tén nem is más:
Szép, igéző, fürgé lány;
Rózsá nyílik a hajában,
Kék szemében égi báj van,
Vágy remeg szűz mosolyán.

Csupa érzés, friss költészet, —
Az ölében kicsi fészék
S csókolódzó gerlepár;
Üde gyermek, tündér lányka:
A ki látja, min i imádjá,
A ki nézi, mind sovár...

S az egész csak boszorkányság!
Ostromolja hő kivánság,
Esküvőre menni kész;
De hogy asszony lesz a lánybul,
Egy csapásra kiábrándul,
Valahányat megigéz.

Lágy tavasztól forró nyárig
A mosoly mind ránczezá válik, —
Mégvénti a való!
Óh, az ember visszaszédül;
Csontváz lesz a szép új-évből, —
Zsenge lányból Tél anyó.

Szabadulni vágyva tőle,
Pislogunk új esztendőre,
S szépnek hiszünk a jövőt:
Bájos lányka... rózsabimbó...
De biz az mind vén szipirtó,
Mire eltemetjük őt.

RUDNYÁNSZKY GYULA.

NOVEMBERBEN.

Zord, őszi táj terül körültem,
Az ős, nagy természet temet,
Gondokba mélyen elmerültem
Halkitom rajta léptemet.
Volt egy kedves, kicsinyke pontja,
Árnyékos, enyhe, zöld zugoly,
A vágy lellem csak arra vonja,
Hol a Hejő suhanva foly.

De ah, az illatos ligetben,
Hol ábrándoztam oly sokat
Kínzó gondoktól megpihentem, —
Most néma pusztaság fogad.
Elhagyta a dalos madárka,
Üres a zengő kis berek,
Derűs, fényes, boldog korára
E bús képben nem ismerék.

Zokogva fut, — kifosztva partja —
Langyos vízzel a patak,
Feléje fűz csüggedve tartja
A fűrtjevesztett ágakat;
A habból fejlőd lenge pára,
Mely dús virágokat nevelt,
Mégfagyva von szét a kopárta
Fehér, esillámló dér-lepett.

Eltűnt a mult, el illatával!
Felette gyászos ős borong,
Nehéz kődon alig tör áltál
A lángjavesztett nap korong.
A bérceknak barnult homlokára
Gondként ül a sötét ború,
Nem villan át fényglóriája,
Nincs villám, égiháború...

A szenvedély, ha elviharzott
A szíven őszi felleg ül,
Villám nem kezd dörögve harcztot
Hideg, kihűlt felhők megül.
Nap nélkül nincs virág, nincs élet,
Nincsen derű, nincsen vihar, —
Ha régi fénye fel nem éled:
A föld, a sziv, minden kihál.

APOSTOL BERTALAN.

JÁHÉL
ELBESZÉLÉS
IRTA
BAKSAY SÁNDOR

— Inkább megyek a Dunának.
— Könnyen beszélsz fiam, mikor tudod, hogy öles jég van rajta!
— Majd mutat nekem az én jó Istenem léket, a hol elveszthetem magamat.
— Az is meglehet kikeletkor, hanem elébb felpróbáld a «sütét»-et. Kisbíró! gombold ki csak azt a «jankli»-t. (Jankli magyarul ugyanaz, a mi katonanyelven dunkli.)
— Tehetek velem, a mit tetszik, de ahhoz a házhoz nem megyek.
— Nem ám, míg össze nem békültök.
— Soha!
— De az uraddal záratlak ám össze, aztán majd csak meglesz a béke, ha ma nem, holnap; ha holnap nem, holnapután.
— Megállj Jóra Bálint, megkeserülöd te még ezt...

Ez a szóváltás a tornáczon folyt le. Bíró uram már megint nélkültem intézkedik és csinál a kis bajból nagy bajt. A becukatással megsérti mindkettőt önérzetében, s az lesz belőle, hogy ha kiszabadulnak, még jobban gyűlölik egymást. Hm! hát a jegyző csak pius masculus?

Fülem mellé dugtam az alumíniumot s kiléptem a tornácra. Ott láttam egy rútul összevissza kétkített asszonyt, a minőt te, tisztelt olvasó, a mennyiben sem jegyző nem vagy, sem esküdt ember, sohasem láttál.

— Micsoda dülás ez már megint? Mi bajod asszony?

— Jaj nekem. Háromszor jaj nekem! Ne hagyjon kegyes jegyző uram! Én nem megyek vissza ehez az Asmódihoz, a ki engem minden nap holtra ver.

— Ver ám a nyelved! dörmögte mellette a vád alá helyezett férj, egy negyven felé ballagó szálal ember. Látszott rajta, hogy semmi szándéka megjuhászodni még a jankli-ajtóban sem. Keserősége jogosítja erre.

Tehát házassági perpatvar, melynek nálunk rendszerint az a lefolyása, hogy a pap és bíró együtt fogják és az üldözött asszonyt — akarja nem akarja — visszakényszerítik a hóhérbárd alá, s akkor világba kürtölik, hogy náluk nincs különélés, se vadházasság.

— Tartottak már fölötté törvényt? kérdeztem a bírót.

— Mit törvénykezzünk annak? Törvény nélkül is tudnivaló, hogy az asszonynak otthon a helye; ha otthon nem, hát a jankliban. Csak e kettő közt lehet a választás.

— Mégis! Hadd én tartsak most fölöttük törvényt. Egy magam. Ne szóljon bele se bíró, se pap. Majd meglássuk, jankli nélkül is boldogulni. Tisztelni kell az egyéni szabadságot, a mely alapja a társadalmi rendnek, mely nélkül viszont a politikai szabadság nem képzelhető, valamintégesen...

— Jól van jól, jegyző úr! felelt nevetve a bíró. Nincs most képviselő-választás. Inkább megadom magam.

A két kiszolgáltattott bűnöst bevitettem az írószobába s ott egymás mellé állítottam.

— Hát mondják el, jó barátim, mi bajuk van egymással?

Az ember szüre alá mosolygott. Szeméből látam a semmibázinak, hogy derogál neki vallani egy ilyen bíró előtt, a ki még csak nem is bíró, se nem pap, s hozzá még gyerekeMBER, a ki tegnap dugta füle mellé a tollat. Annál serényebb volt az asszony.

— Elmondjam? Mit mondjak? Mit beszéljek? Ha még ez a két szilva sem beszél a szemem alatt, ha még ez a daganat sem kiált az égére a homlokomon, akkor nem tudom, kit állítsak szemközt ezzel az én hóhérommal.

— De okát is kell ám adni, asszonyság! felelt oda a férj.

— Okát? Micsoda okát? Hát van annak oka? Hát nem úgy tartom én a keed gyereket, mint a magamét? Nem úgy mosdatom, nem úgy fésülöm, nem úgy járatom, nem úgy táplálom? Hát mi az oka, mondja keed!
— Ha már annyiban van, — vette át a szót a férj, — s később vagy itt utálkodni, csak hogy azt a kis kórt kikerülj, hát elmondom én úgy, a hogy történt.

Tetszik tudni, jegyző uram, én, mint Jóra Bálint, öt hónapja hogy összekerültem ezzel a tisztességes személyllyel, úgy mint Vajda Rákhellel. Bizony nagy földet bejártam érte, mert Slavóniából hoztam. Úgy történt, hogy mikor a szegény feleségem meghalt, nem lehettem sokáig asszony nélkül, mert ott volt az árva gyerek, ki mosdatja? Ott volt a három tehén az istállóban, ki feji? Ott volt a kaszálás, az aratás, ki főzi ki?

Falubelit nem akartam, de még közelvalót sem, mert az mind félre takarít, olyant sem, a kinek magának is van cselédje, mert az meg a magáéna dugdos. Egyszer aztán ezzel a bősületes személyllyel hozott össze az Isten, a mint dinynyét árult a bajai vásáron. Nem mondhatnám, hogy meg ne tetszett volna, mert a mint tetszik is látni, Istennek, embernek egyaránt kellendő. Oda mentem hozzá, kérdeztem: hogy a dinnye? Ki micsodás, azt mondja; én aztán elkezdtem vele egy dinynyere alkudni. Megtudtam tőle, hogy ő özvegyasszony, Lépoj Béninek hitták az urát, Márréten lakik, ha tudom hol van. Bizony nem tudom, mondtam neki, azután többről-többrre, összejöttünk. Mikor a möringot szóba hoztam, azt mondta, hogy neki nem kell möring; ha megégyezhetünk, úgy is holtig marad, ha pedig nem, úgy sem marad nyakamon. Megtetszett a módos beszédje, meg az is, hogy olyan messzire való, legalább nem futkoshat minden szíre-szóra az atyjafiaihoz. Meg is volnánk mi békességben, mert emberbecsülő, szófogadó, dolgos, ha az az átkozott finnyás természete nem volna. Neki is van egy cselédje, nekem is. Azt mondja, hogy mosdatja, ruházza az enyémet. Hát hiszen azért vettem el. De bár inkább sehogyse bána vele, mint a hogy bánik! Éktelenség az uram. a mit

azzal a szegény árvával elkövet. Külön edényt tart neki, hogy az én cselédem az övével egy edényből nem is ihatik. Azt is úgy hozzá szoktatta a kényességhez, hogy mindjárt nyafog, ordít, ha az én Péterkém a korsóhoz nyúl. Minek utálja az én gyerekeket? Nem vagyunk mi urak, hogy a lány, annyifelé igyék. Tegnap is kikapta a kezéből a korsót, mint egy oroszán, úgy töltött külön pohárba neki, mint a kalitkás rigónak. Hát minek utálja az én gyerekeket? Minek mondta, hogy anyja helyett anyja lesz, ha nem szenvedheti? No hát en sem szenvedhetem. Kikaptam a kezéből a korsót, s úgy vágtam a fejéhez, hogy beszakadt tőle nem a feje, hanem a kemenceze oldala. Aztán ha bele izelit az ember, nem ér rá olvasgatni, mennyi az elég. Hiszen tetszik azt tudni.

— Bizony nem tudom én, Bálint gazda, mert nekem nincs feleségem.

— No majd megtudja, ha lesz.

— Alig is várom, hogy legyen, — feleltem viszsza, egyszermind pártállást foglaltam, s elkezdtem leczkézni az asszonyt.

Hát menyecske, az nagy mostohaság, a hogy maga bánik ezzel az árvával. Ez a becsületes ember egészen más reményeket alkotott magának a jövőről; remélte, hogy édes feleséggel édes anyát hoz árva házához, ki életének jó angyalává, gondjainak megfeszítőjévé, örömeinek megkésztetőjévé, borújának felderítőjévé, alkonyának megaranyozójává... (Most nem adtam sokért, hogy deák koromban minden esküvőt végig szemlélttem, onnét ragadt rám ez a sok kenet. Lestem is a hatást, nem is maradt el.)

Az asszony kikapta a számból a szót.

— Inkább meghalok, de az én cselédem nem iszik vele egy edényből.

— Miért?

Erre a kérdésre nem felelt sem egyik, sem másik.

— Ejh! ha ti nem szóltok, majd szól más. Hol vannak azok a gyerekek?

Megmondták, hogy az iskolában. No hát menjen az a kisbíró, hozza mind a kettőt azonnal.

Míg a kisbíró odajárt, addig még némi pótválomáshoz jutottam. T. i. hogy csak az egyik jár iskolába; a másik még csak négy éves.

— No nézze, jegyző uram! gyuladt ki az asszony, a mint a kisbíró vigyorogva lóditotta maga előtt a beidézett tanút...

Valóban számalmas kis jelenség volt. Egy nyulánk barna fücska, tisztán öltözve; kerek piros arca, fekete szemöldöke, égő szeme, piros duzadt ajka, értelmes tekintete, paraszt szépség számba mentek; esak hogy... hogy is mondjam? Orrán és száján a szent Oroszországnak minden influenzája táborozott. Nem akarom a tárgyat tovább ismertetni, csak annyit mondom, hogy a zsebkendőt nem a Péterke számára találták föl. — Rosszúl mondtam. Hiszen most is ott fityeg párosával, mellénye gomblyukába kötve gondosan. — Nem elegendő mennyiségben találták föl. Így igazítottam ki.

— No nézze, jegyző uram! Melyik gyerek jár tisztább fehérbe, mint ez? Melyiket fésülik szebben, mint ezt? Melyiknek a csizmáját tisztítja, puhítja az anyja gondosabban, mint ezét? Ne viseljen én rárm gondot az Isten, ha én gondját nem viselem. De nézze szegénykének a száját, orrát, uram bocsá! mint a Kedron patakja...

— Hjah Rákhel, az a gróf-gyerekeken is meg-esik...

— No nem is gróf az, a ki a többivel egy edényből itatja...

— Jól van jól, Rákhel! Ha egyéb baj nincs, ezen könnyen segíthetünk. Segíték is mindjárt. Kinyitottam az ősi pohárszék ajtaját, melyet a

jegyzői hivatal valamelyik mult századbeli elődjétől örökölt, ott tartottam én is sok fogyatkozásokkal teljes törhetőmet, — kivettem közülök két szép poharat, mindkettő metszett, aranyos szélű kristály-billikom. Az egyik piros falú fehér gerincezéssel, a másik eleve zöld, arany csillogos.

— Itt van ez a két pohár, én ezt a két gyereknek ajándékozom; igyék mindegyik a maga poharából; a béke pedig szent legyen.

Két olyan pohár! legfeljebb ha a papnál lehet olyat látni, de bizonyosan az egész faluban senki másnak nincs.

Bálint gazda haragos bajusza mosolygóra csorgott a kincs láttára; az asszony szégyenkezett kissé, hogy nem kívánja őt, minek fosztom meg magamat? De én biztosítottam, hogy a nép boldogságáért minden áldozatra kész vagyok, így aztán elfogadta. Péterke nagy szemei is fenn-

Harmadnapra visszajött hozzám Rákhel, szeme alatt egy másik szilvával, és egyszermind a két pohárral. (Folyt. köv.)

MAGYAR EMLÉKEK IZMIDBEN.

«Ott Nikomédiában, közel az tengerhez vagy az örményeknek egy kövel bekerített nagy, új temetőjük, — kibén szegény Thököl gyakran járt magát mulatni, egy nagy sűrű fa alá, — egy hideg forrás mellé.»¹

E nagy, sűrű fa alá ásták meg a sírját, e hideg forrás mellé temették el tetemeit.

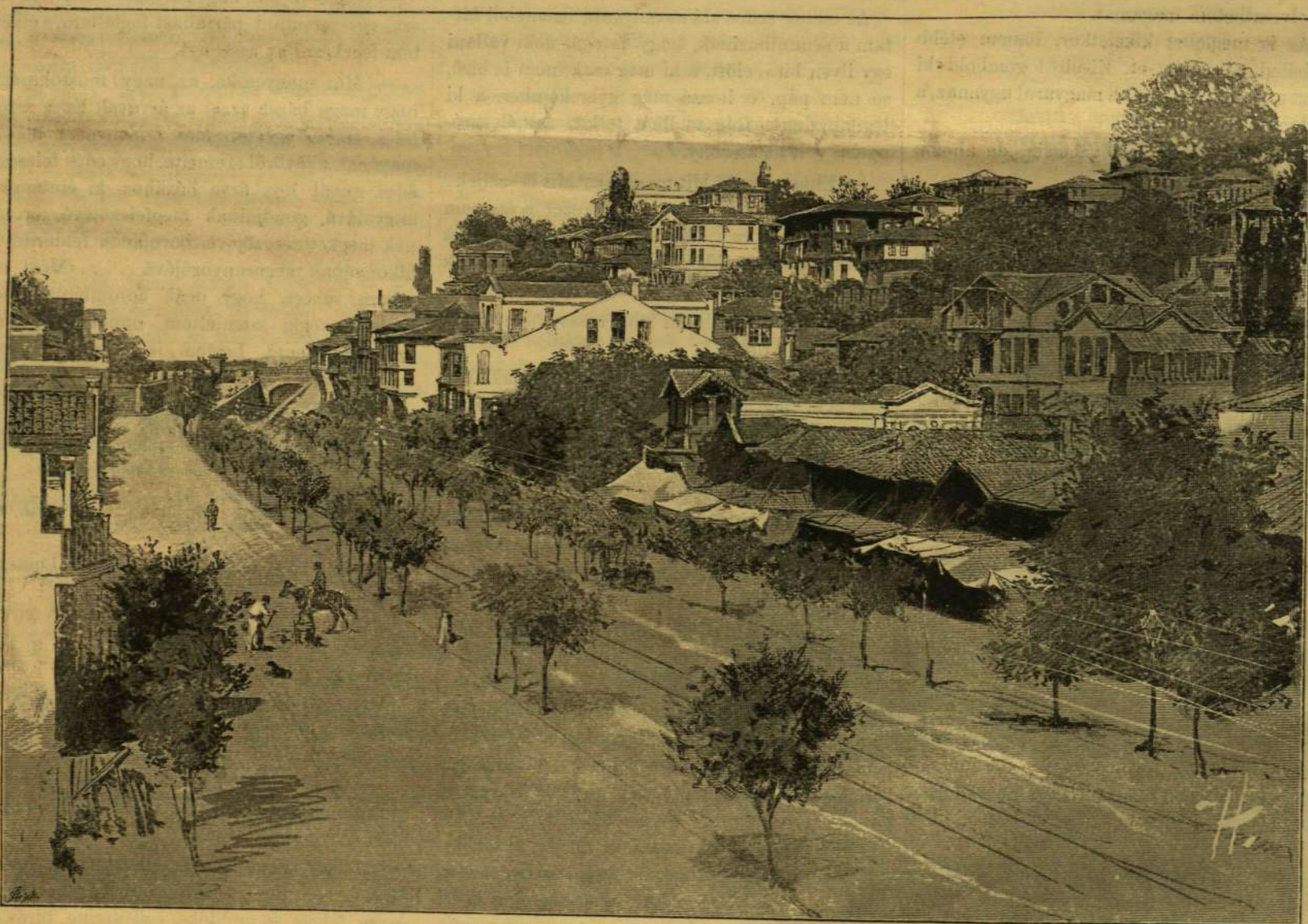
A török fővárosnak tengerekre nyíló határától, ott nyulik be a Mármara legtündérbb karja, a nikomédiai tengerből. Két partja akár egy virágos mező, és vízének szelid kéksége akár egy tó tükre. Pedig Ázsia földjén vagyunk, és ázsiai idők emléke borong elő képzeletünkben. Chalcedónia az utkezdők, Hannibál vára a pihenők, és Bithynia Izmidje vándorutunk végcélja.

Ma már vasut füttye hangzik a part mentén,

Ez üregekké omlott romok még mai nap is láthatók. De kiveszett a patakjából a pisztráng, elcsörgedezett a forrás, és elpusztult a virágcsütlük (majorság) is, a fejedelemszony lakóhelye. Még csak a város se maradt meg a réginek. Vasut szeldeli át a fő utcáját, a hajdan híres karavánutat, és házak emelkedtek a temetőjén, a — nagy sűrű fa, meg a hideg forrás felett.

Igy került el Thököl sírja is egy lankás domboldalra, az új örmény temetőbe, melyet cserében kaptak volt a régi helyükért. Vagy hatvan éve, hogy átszállították a hamvakat, átvitték a síremléket is, melyet Komáromy emeltetett neki, aranyosan a czimerét, és felibe szép cserepes épületet, még a hideg forrás márványait is felszedették; ott a sír mellett néhány kögyűrű, meg négysegletes koronakő.²

Hatalmas két platánfa disziti ez új örmény temetőt. Ezek egyikénél jutott hely a fejedelmi hamvaknak, és eme helyéről emelték le az angolok a fehér márványlapot, és szállították az ő halottaik közé. Ott meg a másik platánfa alá

IZMID (NIKODÉMIA), THÖKÖLY SZÁMÜZETÉSÉNEK HELYE. — A HAMIDIE-UTCA, KÖZEPÉN A KISÁZSIAI VASUTVONALLAL.

Bergren fényképe után rajzolta Hány Gyula.

akadtak a csillogó szerszámon, s valami köszönő-félet nyilvánított az órán keresztül.

Még ki is kísértem őket, hogy a bírót boszszantsam, a ki egy kötekedő pillantást vetett rám.

Csufolhatsz!

Rohantam egyenesen a tiszteleteshez, ki a mult évben jött haza Edinburgából, s tele van a könyvtára traktátusokkal, a melyekben mind olyan emberek története van megírva, a kik a lelkiatyák által álnok utakon, módokon megtértettek, felhagytak borral, pálinkával, káromkodással, házsártoskodással, lopással, rablással, s lettek napfénynél fényesebb életű keresztények. Elmondom neki a sikeremet, hogy tudnak-e ilyent az angol papok? Megvallotta, hogy nem. No hát írja meg nekik egy traktátusban, a melynek az legyen a címe: két pohár.

Attól félek, hogy az angol traktátusoknak is az a rendes vége, a mi az én két pohárnak.

és gőzhajó katlanja zakatol az izmid-i öböl Boszporuszán. Festői nyaralók rejtőzködnek az olajerdők halavány zöldjébe, és munkás városkák elevenítik a régi romok mellett levő kietleneket. Erenkőj a rendes zöldje a török uri világnak, Kartal nedve tölti meg a levanteiek leghíresebb borpinczéit, és Gebze olajerdei mögül csak pontnyírá szűkül össze Hannibál legendászerű sír-vára. Egy darabka kis Európája az oszmáni világ Ázsiájának. Csak az öblöt kerítő hegylányok sötétlenek elő komorabban, és mint egy rengeteg bástyája az ó-világnak, úgy meredez égi a Brussa-vidéki hegykirály, a hófeju Olympus.

Izmidnél végződik a tengerből, ott állja útját egy nagy hegy, az Illyés próféta hegye. Lábjában illatos mezőség terül el, Thököl a «Virágok mezeje», mely «gyönyörűsége, pisztrángos patakjaival, híves palatiai forrásával, s azzal a puszta várral, mely egy hegyen van, — az Meltóságos Zrínyi Ilona fejedelemszónynak igen kedves lakóhelye volt.»²

¹ Komáromy János diariuma.

került. A magas, diszes vasrácsal bekerített emléktáblát e platánfa hullatja tele leveleivel, és ez siratja rá a tenger fogamzotta harmatkönyveket.

A hazafui kegyelet csak itt-ott téved e távol helyre, és alig hogy oda tud már igazodni — oda Nikomédiába, egy nagy sűrű fa alá, — egy ódon sír mellé.

DR. KÚNS IGNÁC.

² Thököl sírjának rajzát a «Vasárnapi Ujság» mult évi 49-ik számában közöltük, most Izmid (Nikomédia), Thököl száműzetése helyének egy másik részletét mutatjuk be. — Szerk.

MAGYAR LEVÉL MEXIKÓBÓL.

Pluma de Hidalgo (Kafetal Aleanza telep) 1889. szept. 22.

Végre 14 napi lovaglás után megérkeztem Carlos Halla fél-honfiktársam kávételepére, hogy nemsokára én is felüve sátoromat, elkezdjem a kávé termelés nemes mesterségét. — Utam idáig igen érdekes, de egyuttal fáradságos is volt; röviden im itt adom vázlatát:

8-ikán reggel 6 órakor indultam el Mexikóból vasuton, elbucszva az állomáson Lederer és Mihalovics kedves honfiktársaimtól. Vasuti utam 10 óráig tartott, s Eperanzán kiszállva, lóvasutra ültem, hogy ezzel Tehuacanba jussak. Tehuacant este 7 órakor értem el. Itt a magam és szolgálóm részére két lovat, podgyászom szállításihoz pedig két öszvért béreltem.

Tehuacanban megismerkedtem Mejia tábornokkal, a volt mexikói hadügyminiszterrel, ki felszólított, hogy Haziendájig (mely Tehuacan és Tecomavaca között fekszik) utazzunk együtt. A legnagyobb örömmel feleltem meg a kedves öreg ur kívánságának, így 12 órán át egymás mellett nyargalva, alkalmam volt Mexikó egyik legjelesebb és legismertebb, s egyuttal legkedveltebb emberének társaságát élvezhetni.

Tehuacant éjjeli 2 órakor hagytuk el, és pedig a legszebb holdvilág mellett. Hosszu ideig fénylő szemeim előtt a hold által megvilágított Orizava égig nyúló, örök hóval telt csúcsa. Valódi tündérvilág!

Délutáni 2 órakor értük el Mejia tábornok

Oaxakát 18-án reggel hagytam el, nem épen a legjobb egészségben. Igen különösen éreztem magamat, s előre láttam, hogy nagy fejfájásom s kedvetlenségem valami betegség előjele gyanánt tekinthető. Nem is csalódtam. Már Oaxacában — ezen napra kijelölt utamnak felén — annyira elfogott a láz, hogy kénytelen valék utamat félbeszakítani s egy becsületes indián kunyhójában délelőtti 11 órakor lefeküdni. No ez rettentő helyzet volt! Egyedül, ösmeretlenül egy elhagyott helyen, idegen emberek között, betegesen feküdni, minden orvosi segély nélkül, nem irigylendő mulatság, így gondoltam magamban. No Jenő, most nagy beteg leszel, s miután nincs segély: el fogsz nyomorultul pusztulni. Azt képzeltem, hogy kitört rajtam a sárgaláz, mely Mexikó egyes vidékeit néha meglátogatja. De hála az istennek, nem így történt. Megvolt a segély, megvolt az orvos, és pedig öreg indián gazdám alakjában. Az öreg, kit az isten áldjon meg minden javával, látva rajtam a rettentő láz nyomait, levetkőztetett csupaszra, s felgyűrt karokkal úgy megmaszirozta egy erős szeszszel

zik. Könnyebb kiejtés végett elhagyva az «r» betűt és grófi czimet, Hallának hivátja magát. Miután az ut Pluma de Hidalgo óriási hegyeken és szirteken, és nagyon veszélyes szűk ösvényeken vezet keresztül, csak lassan volt megtehető; még hozzá óriási zivatar ért utól úgy, hogy «Cafetal Aleanza»-t (minden egyes telepnek külön neve van — Halla-ét fenti nevén hívják, s az egész környéket Pluma de Hidalgo) csak este 7 órakor érhettem el.

Halla, kivel még Észak-Amerikából levelezésben álltam, a legszívesebben fogadott, átöleltük egymást s régi ismerősökként szoritánk kezét. Halla bevezetett ennek helyén fekvő lakába, s azonnal bemutatott indián származású kedves és mivelte nejemnek s hét tagból álló családjának, illetve gyermekeinek, kiknek mind-egyike duzzad az egészségtől, s mind a mellett tanuskodik, hogy jövendő tartózkodási helyemnek, bár a forró égő alatt fekszik, az északi szélesség 16. és 15-ik foka között, igen egészséges levegője van.

Most tehát itt vagyok végre valahára, s elke-

Ellinger E. decz. 21-én felvett fényképe után rajzolta Bicsó Géza.

A GYAPJU-UTCZAI NÉMET SZINHÁZ NÉZŐTERE AZ ÉGÉS UTÁN.

telepét, hol alkalmam volt Mexikó egyik legnagyobb czukornád-ültetvényét láthatni. Itt a kedves tábornok ebédrel látván el, — ölekezések után bucsut vettünk egymástól s tovább folytatva utamat, este 6 órakor Tecomavacába értem. Ez kissé erős út volt: 22 begva vagyis körülbelül 5 mérföld.

Tecomavacában egy kurtakoremsában töltém a második éjszakát. (Első éjszaka lovon ültem.) Második, illetve utazásom harmadik napjának estéjén Dommigellóba juték, sokat szenvedve utközben a forróságtól. Negyedik éjszaka Huitro falucska egyik indián kocsmájának agyag palólója szolgált nyugvó helyem gyanánt, s három lágy tojás és néhány zöld paprika nyujtá étkemet.

Ötödnap az állam fővárosát, Oaxakát értem el végre, hol a hotel Nationalban egy bár elég primitív, de fáradságtól csonjtáimnak eléggé megfelelő szobában találtam négy napi otthont.

Oaxaka mintegy 36 ezer lakost számlál s igen szép völgyben terül el. Régi, de érdekes város. Oaxacában lovat, és nyeret vásároltam s új öszvéreket béreltem folytatandó utamhoz, mert a Tehuacanban béreltek csak idáig voltak felvéve.

(catalannal) minden porczikámat, hogy a lázt egyszerre kidagasztotta testemből s beadva egy az indiánok által használt théát. Oly izzadásba hozott, hogy én reggelre mintegy fürdőből ebredve fel, bár nagyon ellankadva, de teljesen egészségesnek éreztem magamat. Most még jobban szeretem e népet, mint eddig. Ki tudja, ha jó indiánom nem segít rajtam, mivé fejlődött volna betegesem.

Hogy mennyire kigyógyított e drasztikus kura, eléggé bizonyítja az, hogy másnap lóra ülhettem, s Mihuatlanig 20 tegvát vagyis 14 magyar mérföldet tettem meg. Mihuatlantól elindulva, óriási hegyeken s erdőrengetegeken keresztül éjszakára St.-Miguelre juték. Itt egy elhagyott, senki által nem lakott csárdában töltém függő ágyamon a hidegtől dideregve az éjszakát, mert St.-Miguel 9000 láb magasán fekszik. St.-Miguelből végre még 18 tegvára van Pluma de Hidalgo, illetve Don Carlos Halla, fél-honfiktársam kávé telepe.

Halla ugyanis apai ágról magyar, a mennyiben a Haller grófok ivadéka, anyai ágról pedig cseh, a mennyiben a gróf Chotcektől származik.

Telepem szomszédja lesz a Halla telepének s lakásaink csak pár órányi távolságban fognak egymástól feküdni. Az erdő, melyet Halla számomra kikeresett, s melyet pár nap mulva az indiánoktól potom áron, körülbelül 500—600 dollárért megveszünk, 1000 holdnál többet tesz s több százezer kávéplánta termelésére alkalmas. Lakásom körülbelül 3000 láb magasságban leend, kilátással a csendes-oczeánra, melynek fehéről hullámai, dacára a több mértöldnyi távolságnak, tisztán ide látszanak. Az erdőirtást deczemben kezdjük, s márczius-április hóban annyira lesznek — legalább reményem, — hogy 50—60 ezer plántát a faoskolából, melyet Halla ur részemre már elkészített, átültehetek. Most irtani nem lehet még; mert az időjárás nem engedi, t. i. most vannak az esős hónapok; de a mint a deczemberrel a jó idő beáll: elkezdődik a fáradságos munka és pedig 12—15 indián favágó segélyével. Egy indián favágó fizetése naponként étkezés nélkül 25—30 centanor, vagyis mintegy 50—60 krajczár.

A mint az erdővetel megtörtént, hozzákezek

kis házam építéséhez, s reményem, pár hét alatt el is készítem. Persze csak primitív kis ház leendő, mindazonáltal elegendő arra, hogy az esőtől és a vad állatoktól megvédjen. A hidegtől nincs mit félni, mert annak ellenkezője eléggé kijut az egész év alatt, s így én, ki mindig a meleg időnek voltam kedvelője, épen nem panaszkodhatom.

Hogy minő itt a vegetáció, arról alig lehet európai embernek fogalma; de azt hiszem, a világ legszebb helyén, Ceylon szigetén, avagy az Amazon völgyén sem lehet külön. Bánának, kókuszok és datolyák uton utfélen diszelegnek; a narancs és citrom vadon terem; aloek, kakuszok és számos pálmafajok, melyek nálunk csak az üvegházakban és ott is ritkán, elcsenevészett alakban találhatók, itt óriási alakot öltenek. Hát még a folyondárok és egyéb, babérfához hasonló felfutó növények, melyek törzsei óriási kigyóhoz hasonlólag tapadnak az ezredéves sycamore avagy cedrusfák derekára, minő buja lombozatot érnek el! Alig lehet azt elképzelni. — Az erdők mélyében található virágok oly színeket varázsolnak szemünk elé, s néha oly remek alakot öltenek, hogy hazánk nagy botanikusai elámulnának a bámulattól.

Az állatvilág pedig az európai oly ámulatba ejti, hogy hajlandó volna felkiáltani: «Teremtő isten, s ezt mind te alkottad!» A remek színű pillangókon kívül, melyek között az első hely mindenesetre az ugynevezett kék színű «atlasz» illeti — ezer és ezer különböző színű madárfaj élénkiti az erdőt, élőkön a csicsergő kolibrik és csevegő kajdácok számos fájával, a fázának és vad pulykák s nem tudom én hány fajta — a vadászoknak örömet okozó szárnyasok lepik el az erdők rongeteget, s nem igen ijedeznek a puszkák előtt, mert eddig nem volt alkalom annak gyilkos fegyverével megösmékedni.

A nagy vadak közül pedig nem kis számban található az itteni erdőkben az amerikai oroszlán (puma), az itt tigrisnek nevezett jaguár, a gyors lábú kuguár, és a gyönyörűen nőtt párducz és végül nem is említve a szürke nyulakat, vad-disznókat, és a szarvasok egy ki fáját, — a kávételepítő legnagyobb ellensége: a tapir. Hogy mennyire nem ritka itt a puma, eléggé bizonyítja, hogy jelenlegi házi gazdám, Halla ur lakásától pár ezer lépés távolságra néha a legújabb időben éjjelenként át szokott haladni egy-egy példány belőle, rettegésben tartva bőgésével a kutyák nagy tömegét. Néhanap mulva lesbe megyünk ő kegyelmére s talán sikerülni fog a másvilágra küldeni éjjeli álomunk elrablóját.

Ma kimenve az erdőbe gazdámval s annak legidősebb fiával, újabb tapir-nyomokra akadunk. Színtén szerencsénk leendő valamely nap ormányos barátunk fölkeresésére menni. A kelemetlen vendégek között nem kis számban sütkezzenek a napon a viperák számos fajai s a még veszélyesebb csörgő-kigyó, váltakozva néha a méreg dorgában vele egy színvonalon álló óriási gyíkkal, melynek harapása, mint mondják, szintén halálos. Végül eléggé gyakori a tarantellapók és skorpíó is, melyeknek több faja az odvas fák üregeit keresi fel, avagy a sziklák hasadékában bujkál.

Jövő tartózkodási helyemen, tehát a természet bőven gondoskodott mindenről, s így a mennyiben minden buján nő, a szorgalmas kávételepítő is megkapja munkája jutalmát, nem kell tehát búsulni, jó egészség mellett és kitarással el kell ezülnöm éremem, és akkor azután ismét köztöttek lesznek, ott az annyira szeretett kedves Magyarországnak.*

BÁNÓ JENŐ.

* Huzamosabb idő óta Mexikóban tartózkodó s ott kávéültetvényként megtelepedett hazánkfiának atyjához, Bánó Józsefhez, a magyar képviselőhöz egykori alelnökéhez, intézett egyik leveléből, melyet Bánó József ur volt szíves lapunk számára átengedni. — Szerk.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Irta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE.

ELSŐ FEJEZET.

Amelyben a «North Polar Practical Association» egy hirdetését tesz közzé az ő és új világban.

— E szerint Maston úr, ön azt állítja, hogy asszony soha se lett volna képes a matematikai és kísérleti tudományokat előbbre vinni?

— Rendkívüli sajnálatomra kénytelen vagyok ezt állítani, Scorbittné asszonyság, — felel Maston J. T. — Szívesen elismerem, hogy létezett, sőt létezik is, főleg Oroszországban, néhány nő, a ki kitűnően érti a matematikát, de tekintettel a női agy alkatára, nincs nő, a kiből Arkhimedes válhatnék és Newton még kevésbé.

— Oh! Maston úr, engedje, hogy ez ellen tiltakozzam a női nem nevében...

— A mely nem annál bájosabb, asszonyom, mivel nincs arra teremtvé, hogy a magasabb matematikával foglalkodhassék!

— Így hát, ön szerint, Maston úr, nem volt és nincs asszony, a ki egy almát látván lehullni a fűről, képes lett volna feltalálni az egyetemes nehézkedés törvényeit, mint azt a híres angol tudós tette a XVII. század végén?

— Egy nőnek, Scorbittné asszonyság, egy lehulló alma láttára nem jutott volna egyéb az eszébe... mint hogy azt megegye... Éva anyánk példájára.

— Látom... látom, hogy ön megtagad tőlünk minden képességet a magasabb rendű elmélkedéseket illetően.

— Minden képességet? ... Nem, Scorbittné asszonyság! És mégis bátor vagyok a figyelmet arra irányozni, hogy mióta a földön emberek és követhetőleg nemcsak férfiak, hanem nők is laknak, még nem találkozott női agy, a melynek a tudományos téren Aristoteles, Euklides, Keppler vagy Laplace felfedezéseivel hasonló találmányt lehetne köszönni.

— De vajjon alapos ok-e ez, és kezeskedik-e a mult feltétlenül a jövőért?

— Hm! a mi évezredek át nem történt... kétségkívül soha se fog megtörténni.

— Látom, Maston úr, hogy ki kell békülnünk a sorsunkkal, és hogy mi asszonyok csupán arra valóak vagyunk...

— Hogy a teremtes legbájosabb lényei legyenek, — viszonzá Maston J. T.

És e szavakat a legteljesebb szeretetreméltósággal ejtve ki, a melyre egy X-ekkel telerakodott tudós egyáltalán képes. Egyébiránt Scorbittné Evangeline asszonyság hajlandóan látszott ezzel beérni.

— Nos hát Maston úr, — mondá, — legyen mindenkinek a saját sorsa a világban. Maradjon ön ezentúl is korunk egyik legendikivülbb matematikusa. Szentelje magát teljesen ama nagy mű feladatának, a melynek ön és barátai egész életüket feláldozni készek. Én az a jó asszony leszek, a kinek lenni hivatásom és segíteni fogom önöket anyagilag...

— A miért örök hálaival fogunk önnek adózni! — viszonzá Maston J. T.

Scorbittné Evangeline asszonyság kecesen elpirult, mert, — ha nem is általában minden tudós iránt, — de legalább Maston J. T. iránt rendkívüli rokonszenvet érzett. Nem egy feneketlen mélység-e az asszonyi szív?

Valóban óriási mű volt az, a melyért ez a dúsgazdag amerikai özvegy jelentékeny tőkéket szándékozott áldozni.

Elmondjuk, miből állt e mű és a cél, a melyet a mű kezdeményezői el akartak érni.

A szoros értelemben vett földszark körüli földrészek, Malte-brun, Reclus, Saint Martin és általában a leghivatottabb földrajzi írók szerint a következő területeket foglalják magukban:

1-ször: az éjszaki Davont, vagyis a Baffin-tenger és a Lancaster-szoros jéggel borított szigeteit.

2-ször: az éjszaki Georgiát, a mely a Banks szárazföldről és számos szigettől áll; ezek közül a legnevezetesebbek a Sabine, Byam-Martin, Griffith, Cornwallis és Bathurst szigetek;

3-ször: a Baffin-Parry szigetentengert, a földszark körüli szárazföld különböző részeivel, ú. m. a Cumberland, Southampton, James-Sommerset, Boothia-Felix, Melville és egyéb csaknem ismeretlen területekkel.

Ezen egész és összes területen, a melyet a hetvennyolcadik párhuzamos vonal von körül, a szárazföld kiterjedése egy millió négyszázezer és a tengereké kétszázszáz angol □ mérföld.

E párhuzamos vonalon túl, merész újkori felfedezőknél sikerült előrehatolni csaknem a nyolczvanegyedik szélességi fokig, meghatározni a jéghegyek magas láncolatai mögött eltűnő néhány partot és elkeresztelni e roppant kiterjedésű vidék egyes hegyfokait, csoportjait és öbleit. De a nyolczvanegyedik párhuzamos vonalon túl a titok uralkodik, a földabrosz rajzolók megvalósíthatatlan sóvárgása és a mai napig még senkinek sem tudja, vajjon hat földrajzi foknyi területen szárazföldeket, avagy tengereket rejt-e az éjszaki sark örök jegének áthatolhatlan torlasza.

189*-ben az Egyesült-Államok kormányának az a váratlan ötlete támadt, hogy javaslatba hozza a földszark körüli és még fel nem fedezett területeknek nyilvános árverés alá bocsátását, miután e területek tulajdonját, egy e czélra alakult amerikai társulat óhajtotta megszerezni.

Igaz, hogy néhány évvel ezelőtt a berlini kongresszus egy különleges kodexet szerkesztett ama nagyhatalmak használatára, a melyek elsajátítani óhajták a mások tulajdonát, betelepítés vagy újabb kereskedelmi vonalak megnyitásának ürügye alatt. Mindazonáltal e kodex a jelen esetben nem látszott alkalmazhatónak, tekintettel arra, hogy a földszark körüli részek eddigéig teljesen lakatlanok, minthogy azonban az, a mi senkié, egyszersmind mindenkié is, az új társulat nem akart «foglalni», hanem «megszerezni», hogy ezáltal elejét vegye minden jövőbeli reklamációnak.

Nincs oly vakmerő, sőt mondhatni megvalósíthatatlan terv, hogy az Egyesült-Államokban ne akadnának emberek, a kik annak gyakorlati oldalait ki ne szimatolnák és ne találkoznék töké a terv létesítésére. Láttuk ezt néhány év előtt, mikor a baltimorei Gun-klub egy lovagot indított útnak a holdba, azon reményben, hogy közvetlen közlekedést fog létesíteni földünk mellékbolygóival. Nem a vállalkozó szellemű yankeek adták-e a legnagyobb összegeket ezen érdekes kísérlethez? És ha a kísérlet sikerült volna, nem kellene-e a sikert a klub két tagjának köszönnünk, a kik szembe mertek szállni ezen emberfeletti vállalkozás veszélyeivel?

Ha ma egy Lesseps egy csatorna ásását indítványozza Európán és Ázsián keresztül, az Atlanti-tenger partjaitól a kínai tengerig, — ha egy geniális kútfúró vállalkozik behatolni a föld mélyébe, oda, a hol az anyag még folyékony és egő állapotban van, hogy a központi tűzből közvetlenül merithessen, — ha egy vállalkozó elektrikus a föld felszínén szétszórt villamosságát egyesíteni megkísérlelné, hogy abból a hőség és világosság kiapadhatlan forrását megalkossa, — ha egy merész mérnöknek az az ötlete támad, hogy óriási reservoirekba felhalmozza a nyári hőség feleslegét, és azt télen a hideg által sanyargatott vidékeken értékesítse, — ha egy rendkívüli hidraulikus megpróbálja kiaknázni az apály és dagály élő erejét, tetszés szerinti hőség vagy munkaerő előállítására, — ha társulatok alakulnak száz más hasonló czélra, — csakis amerikai fognak találni az aláírók élén és a társulatok pénztárába a dollárok ép oly kiapadhatatlanul fognak ömleni, mint a hogy Éjszaki-Amerika hatalmas folyamainak vizei ömlenek az Ozeánok kebelébe.

Természetes tehát, hogy a hangulat nagyon izgatottá lett, midőn elterjedni kezdett a leg-alább is sajátos hírvé, hogy a földszark körüli területek nyilvános árverés alá kerülnek és a legutolsó és a legtöbbet ígérőnek fognak odaitélni. Egyébiránt e vásárlás illetőleg semmiféle aláírás se nyitott, minthogy a szükséges tőke előre biztosítva volt. Majd később, mikor a társulat tulajdonává vált területek értékesítésére kerül a sor, majd ki fog derülni, mi lesz a teendő.

Értekesíteni a földszark körüli szárazföldet!... Valóban, ily eszme csakis örültek agyában fogantatott meg.

Pedig a terv nagyon komoly volt. Egy hirdetésny küldetett meg a két világrész összes hírlapjainak, az európai, afrikai, ozeániai, ázsiai és egyidejűleg az amerikai lapoknak. Az utóbbiak közül a «New-York Herald» közölte legelőször. Gordon Bennett számtalan előfizetője olvashatta a következő közleményt, a mely gyorsan elterjedt az egész tudományos és iparos világban és nagyon különböző módon ítélte meg.

Figyelmeztetés a földgömb lakóihoz.

«Az éjszaki sark régióit, melyek az éjszaki szélesség nyolczvanegyedik fokán túl léteznek, mindeddig nem aknázhatták ki, azon egyszerű oknál fogva, hogy még nem fedeztették fel.

«A különböző nemzetbeli hajósok által meghatározott és megállapított végpontok a következők:

«82° 45' a melyet az angol származású Parry ért el 1847-ben a huszonnyolcadik nyugati délkörön Spitzbergtől éjszaknak.

«83° 20' 28. a melyet Markham, a sir John Georges Nares angol expedíciójának tagja ért el 1876-dik

OH, MASTON UR, ENGEDJE, HOGY EZ ELLEN TILTAKOZZAM...

A TÁRSULATNAK AZ ELSŐ FOGALÓ JÓGÁRA KELLENE HIVATKOZNI.

«VILÁGFELFORDULÁS.»

EGYVELEG.

évi májusban az ötvenedik nyugati délkörön a Grinlen földtől nyugatnak;

«83° 35' a melyet Lockwood és Brainard, a Greely hadnagy amerikai expedíciójának tagjai értek el 1882-dik évi májusban a nyegvenkettedik nyugati délkörön a Nares-földtől éjszaknak.

«A régió tehát, a mely a nyolczvanegyedik kéthuzamos vonaltól az éjszaki sarkig, hat földrajzi foknyi területen elterjed, a földgömb különböző államai osztatlan területül és főleg alkalmazhatónak tekintethető arra, hogy nyilvános árverés után magántulajdonná alakíthatassék át.

«Azonban a jogi elvek szerint senki se kötelezhető osztatlan állapotban maradni. Ezen elvekre támaszkodva az amerikai Egyesült-Államok el is határozta e területek eladását kezdeményezni.

«A North Polar Practical Association cég elnevezés alatt, Baltimoreban egy társulat alakult, a mely hivatalosan képviseli az amerikai konföderációt. E társulat megszerezni szándékozik az említett régiót, szabályszerűen kiállított okmány alapján, a mely számára feltétlen tulajdoni jogot biztosítson mindazon szárazföldeket, szigeteket, szigetecskéket, sziklákat, tengereket, folyókat, folyókat és patakokat illetően, a melyek tényleg a földszark körüli ingatlanokat képezik, borítsa azokat akár örökjég, akár olyan, a mely a nyári évad alatt elolvad.

«Egyenesen hangulyoztatik és megállapítatik, hogy a tulajdonjog érintetlenül fog maradni még azon esetben is, ha netalán bármily néven nevezendő földrajzi vagy meteorológiai módosulások következének be a földgömbön.

«Miután ez tudomására hozott volt az ő- és újvilág összes lakóinak, valamennyi hatalmasság rész fog vehetni a nyilvános árverés, a mely a legutolsó és legtöbbet ígérő árverésű javára fog megtartatni.

«Az árverés határidejével f. évi december 3-dik napja tüzetett ki, az «Árverések teremében», Baltimoreban, az amerikai Egyesült-Államok Maryland államában.

«Bővebb értesítéseket ad Forster Vilmos S. a North Polar Practical Association ideiglenes ügynöke, Baltimoreban, High Street 93. sz. a.»

Megengedjük, hogy e közleményt esztelenségnek lehetne tekinteni! Azt azonban mindenkinek el kell ismernie, hogy szabotosság és öszinteség tekintetében semmi kívánni valót se hagy hátra. Ezenkívül, főleg az a körülmény tette komolylyá, hogy az Egyesült-Államok kormányának az engedmény-okmányt már előzetesen ki is állította a többször említett társulat javára, azon esetre, ha az az érletésen a földszark körüli területek tulajdonját véglegesen megszerezni magának. (Folyt. köv.)

* Jégből Eiffel-tornyot építenek most Montreal kanadai városban a farsang alkalmával, a szokásos jégpalota helyén. A torony 266 láb magas lesz, villamos világítással, s második emeletéről minden este tűzijáték fogja gyönyörködtetni a város lakóit.

* A sarkvidékhez legközelebb fekvő európai városban, a norvégiai Hammerfestben, már villamos lámpákkal világítják az utcákat.

* Az iramszarvasokat a bajor havasokban megakarják honostani s azt hiszik, hogy nemcsak mint teherhordó állat, de husáért és tejéért is igen hasznos lesz.

* Rabszolgák árai. Marokkó városba nemrég 500 rabszolgánál többet hoztak Timbuktaból, kik közt 350 10—16 éves leány volt. A vásáron a férfiak ára darabonként 60—120 frt volt, de a nők ára soha sem volt 80 frtnál kevesebb, s a szép fiatal leányok átlagos ára 160 frt.

* A kivégzés villamosság által még csak elvileg van elhatározva az Egyesült-Államokban is. Auburn newyorki városban Kemmler gyilkos kivégeztetését fel kellett függesztetni, mert ügyvéde tiltakozott a villam által eszközöndő kivégzés ellen, habár azt a második bíróság is helybenhagyta.

* Új divatu «családfa». A gazdag angolországi jövevények ezelőtt beérték azszal, hogy hatalmas családfákat rajzoltattak maguknak pergamentlapokra. Londonban most hasonló czélokra egész «csarnokokat» állítanak össze az «ős-ők»ből a meggazdagodott amerikaiak számára, kik azt akarják elhitetni, hogy az első telepítvényesektől származnak, kik II. Károly alatt mentek Uj-Angliába. A Hotel Drouthban eladott régi képek, melyeknek alakjai XIV—XVI. Lajos korabeli jelmezt viselnek, Párisból mind Londonba kerülnek, hogy a darab-számba dolgozó festők által igazi ósok képeivé alakíttassanak át.

* A fonográf alkalmazása. Edison új találmányát, a fonográfot, most óraművel hozta összekötésbe. Az így készített óra nem veri az órákat, hanem hangos, tiszta szóval kiáltja és pedig nem csak a teljes órákat, hanem a negyedórákat is. Az óra bensejében az óra készülékével összefüggőleg van elhelyezve a fonográf, mely valamely beszédlappal mindenféle czélra használható. Edison az órák kifogyhatlan sokaságú tevékenységgel ruházta föl. Mint óbresztő óra hangosan kiáltja az alvó nevét és addig négatja, hogy keljen már fel, míg az eleget nem tesz a parancsnak. Mint konyha-óra közli a szakácsnővel a háziasszony rendeleit az ebédre vonatkozólag, figyelmezteti minden teendőjére s az órára is, hogy az ebéd rendes időben készen is található legyen stb.

* Művész tanyát építenek Berlinben «Casa di San Luca» név alatt, vonatkozással Lukács evangélistára, a művészek védszentjére. Az olasz stylen

tervezett épületben 12 festő és 12 szobrász számára lesz lakóhely, műterem s egy «osteria» azaz olasz jellegű korecsma. Azt is elhatározták, hogy a bejárat fölé Szent-Lukács mellszobrát teszik s egy pár híres művész képét, s hogy a szobor előtt örökké lámpás fog égni.

* Százéves teknősbékát küldtek Ascension szigetről Viktoria angol királynőnek a most mult karácsonyi ünnepekre.

* Fagyalbokrokból nagy tömeget árulnak új év előtt a párisi piacokon, hova nagyobb részt Normandiából hozzák. A köznép hite szerint a fagyalt egész éven át kell a házban tartani, s az szerencsét hoz, épen úgy, mint a virágvasárnap megszentelt pálmáig.

* Az opossurma kiváló hatással van a villamos világítás. Maryland államban több helyen tapasztalták, hogy az opossum felkúszik az oszlopokra a világításhoz s rendszeren a villamos sodrony úti agyon, úgy hogy csaknem minden reggel találunk egy-egy állatot az oszlop alatt.

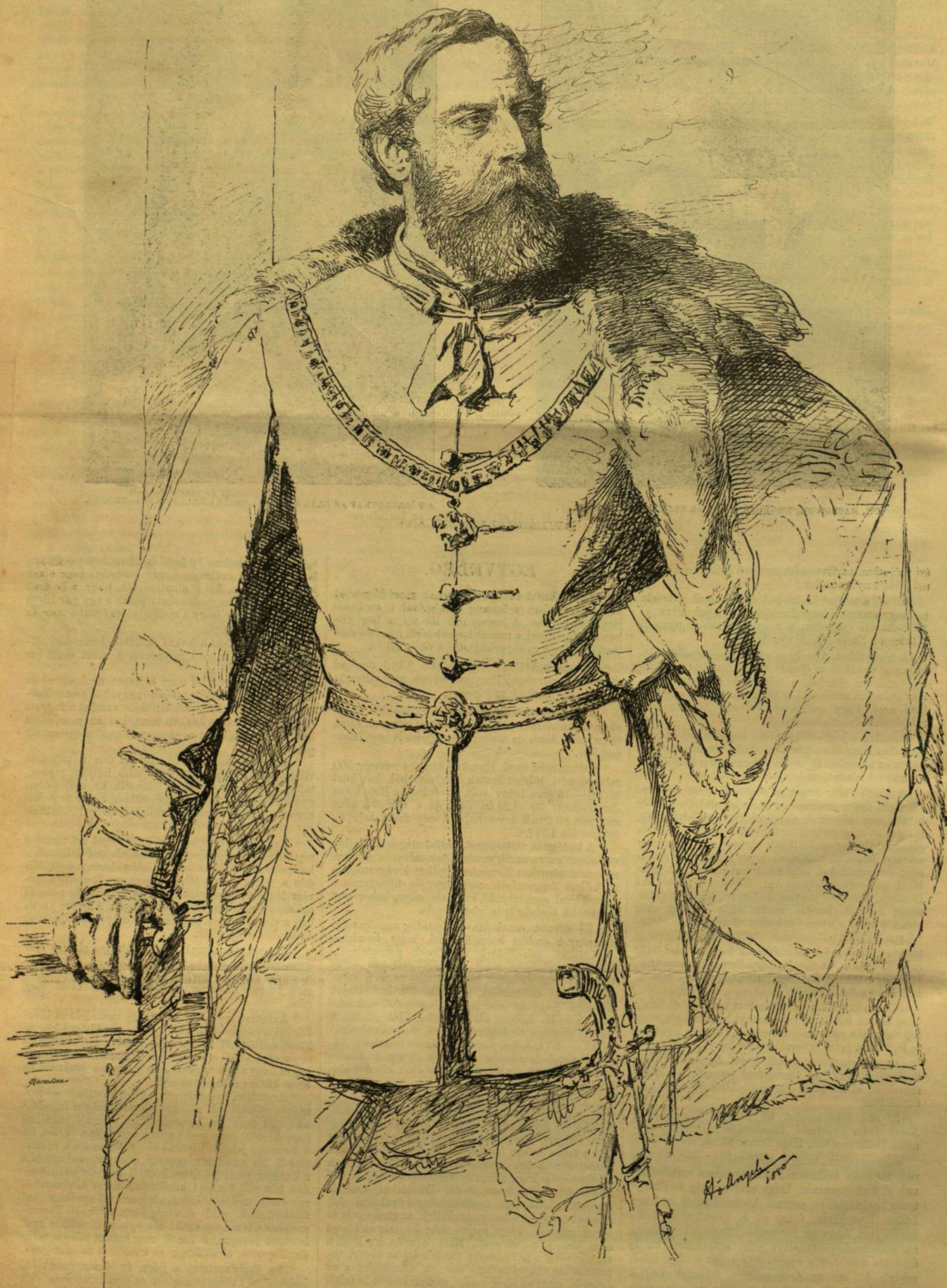
* Egy léghajós vége. Különös véget ért nemrég egy amerikai léghajós, ki Honoluluban felszállt a levegőbe; léghajóját a tenger felé sodorta a szél. Midőn a léghajó 600 láb magasra emelkedett, a merész léghajós lebecsült, de az ernyője rosszul működött és ezért a tengerbe esett. Alig ért azonban a víz felszínére, az emberevő czápak elkapták és darabokra szaggatták.

* A levelező lapnak életbe léptetése először Magyarországon történt 1869-ben okt. 1-én, s így fennállásának 20-ik évfordulója mult el. A mai jubileum korában azonban senki sem emlékezett meg róla.

* Ártatlan gyujtatók nagy veszedelmet idéztek elő a rochesteri kórházban. A szellőztető készülékek nyílásánál madarak hordták össze szalmát s egy csomó ebből a kéménybe is került, hol lángot kapva nagy tüzet idézett elő, melynek csaknem az egész kórház áldoztatni látt.

* Amerikai csodabogár. Cincinnatiban a legutóbbi választások alkalmából mulatságos fogadásnak volt tanúja a lakosság. Egy odaváló politikusi fogadkozott, hogy tevév végig lovagolja a várost, ha a kormány jelöltje kerülne ki győzelmesen a választásból. És minden várakozás ellenére, csakugyan a kormánypartí jelölt győzött. A komoly politikusnak mit volt tennie: kiköleszőnőzött az állatkertből egy tevét, melyet minden elképzelhető apróságokkal földiszított, ráült és végig járta a várost. Természetesen a lakosság egész tömegben követte a mulatságos lovagot, a kinek meg kellett állania minden korecsma előtt, hogy «a kötőféket megátassza».

* Az ibolyaszüret a jelen év őszén rendkívül kedvező volt Olaszországban és Franciaország déli részében. Naponként három vonat csak ily virágokat tartalmazó kosarakat szállított; az esti vonatok Párisba, a reggeliek főként Londonba.

GRÓF KÁROLYI ALAJOS.
Angeli rajza.

GRÓF KÁROLYI ALAJOS.

1825—1889.

Az imént lefolyt év utolsó napjai érzékeny veszteségeket okoztak jelesünk sorában. De e veszteségek között alig jött váratlanabbul egy is, mint az, mely a magyar főúri osztály egyik legelőkelőbb, a diplomáciai kar egyik legrégebb, tapasztalatokban leggazdagabb tagjának, gróf Károlyi Alajosnak december 26-án történt halálát jelenté. A haláleset öszinte részvétet keltett úgy a politikai, mint a főúri körökben, melyek benne a tökéletes gentleman mintaképét tisztelik, kinek nemes, finom modora, párosulva mindazokkal az előnyökkel, melyeket nevelés és nagy vagyon nyújthat, mindenütt, a hol csak fölépelt, rokonszenvet és jó barátokat tudott szerezni az általa képviselt ügynek s becsületet a magyar névnek, melynek hajdani lovagias hírét az ő szereplése fölújította a külső országok előkelő társaságában, fejedelmi udvarainál.

Váratlan halála minekünk többszörös veszteség. Diplomáciai pályára nálunk aránylag kevés ember adja magát s még kevesebb viszi a legmagasabb állásokra. Monarchiánk külképviseletében rajta s gróf Széchenyi Imrén kívül nem volt az utóbbi időben több oly magyar ember, a ki követi vagy éppen nagykövetségi állást töltött volna be. Ő hosszú időt töltött a diplomáciai pályán, közel fél századot s a legelső európai udvaroknál képviselte a monarchiát. Csak a tavalyi év nyarán vonult vissza, hogy azontul hazája közéletében, társadalmában vegye át az őt megillető szerepet. Hazatérve nagy kiterjedésű birtokain s a fővárosban töltötte idejét, hol elfoglalta helyét a főrendiházban s tanulmányozta a hazai viszonyokat, melyek bizonyára megéreztek volna jelenléte hatását, ha a halál oly váratlanul nem vet életének véget.

Nagykárolyi és kaplonyi gróf Károlyi Alajos életleírását ismerik olvasóink e lap hasábjairól. Ez alkalommal tehát rövidebbre szoríthatjuk az ide vágó adatokat. 1825 augusztus hó 8-án született Bécsben s alig 19 éves korában a külügyminiszteriumba lépett, megkezdvén ezzel diplomáciai változatos pályáját. Egy évre rá attaché lett a berlini követésnéél, honnan a szentpétervári nagykövetséghez, majd a hannoveri udvarhoz, onnan ismét Berlinbe, majd Rómába helyeztetett át, míg 1852-ben Athénébe került, mint ügyvivő. Egy évvel később első titkári minőségben a londoni nagykövetséghez küldetett, hol öt évig maradt s ekkor mint rendkívüli követ és teljhatalmu miniszter Kopenhágába, a dán királyi udvarhoz jutott. A francia szövetséggel erősödött olasz királyság és Ausztria közti háboru előtt — ugyan olyan megbízással, mint Albrecht főherceg Berlinbe, — ő Szentpétervárra küldetett rendkívüli követi minőségben, biztosítandó Ausztria területi épségét, a mi tudjuk, hogy nem sikerült. A háboru után mint rendkívüli nagykövet s teljhatalmu miniszter ment Berlinbe s ott maradt egész addig, míg az 1866-ki osztrák-porosz háboru előtt a két állam közti diplomáciai viszony meg nem szakadt. De a háboru után ismét ő volt az, a ki a prágai béke előfeltételeit megállapítani Nicolsburgba küldetett. Ekkor rendelkezési állapotba lépett s Magyarországon tölte idejét, ekkor építvén a muzeum mögötti palotáját is, melyben

kincset erő képtára van, s mely körül ma már egész városrész épült főúri palotákból.

1871-ben ismét kineveztek Berlinbe nagykövetté, hol a legnagyobb szívességgel fogadták. 1878-ban gróf Andrássy Gyula mellett ő volt monarchiánk második meghatalmazottja a berlini kongresszuson. Még azon év végén a londoni udvarhoz neveztetett ki nagykövetté, a hol egyenesen őt őhajtották képviselőnkül, s a hol végleg meg is maradt egész visszavonulásáig.

Sehol sem nyílik alkalom annyit hibáznai, mint a diplomáciai pályán, melyet éppen ezért a legsikamlósabbnak is mondanak minden életpályá között. S alig mondhatni egy diplomatára nagyobb dicséretet, mint ha elismerik, hogy nem siklott meg soha. Gróf Károlyi Alajos nem tartozott a világrázó, még nem is a cselszövő diplomaták közé; de annyit el kellene ismerni róla még ellenségeinek is, ha voltak ilyenek, hogy ő közel félszázados diplomáciai pályáján nem siklott meg soha, mindig megfelelt a beleje vetett bizalomnak, és sikerre vezette a rábizott

Mint magánember is a legrokonszenvesebb egyéniségek közé tartozott, s ragyogó szépségű neje, Erdődy Fáni grófnő, kitől egy fia s három leánya született, még vonzóbbá tette körét megnyerő modorával. Ház- és udvartartását a gróf maga vezette s ebben kiváló ízlést, sőt valódi művészetet fejtett ki. A művészetekre különben is sokat áldozott s nagy kedvet talált a művelődésnek s kivált vadászatok rendezésében. Stomfai uradalmaiból tízezer holdat szánt vadaskertre s itt sokszor fordultak meg fejedelmi vendégek, a többi közt Rudolf trónörökös s a walesi herceg is. Uradalmi mintagazdaságoknak voltak berendezve s juhászata első hírű volt a kontinensen. Jótékony czélokra 20—26 ezer forintot áldozott évenként, különösen az uradalmain fölállított iskolákra.

Halálának híre, a mily váratlanul érkezett, ép oly fájdalmasan hatott és pedig nemcsak itthon a hazában, de annak határain túl is mindazon udvaroknál, a hol ő oly rokonszenves emléket hagyott maga után.

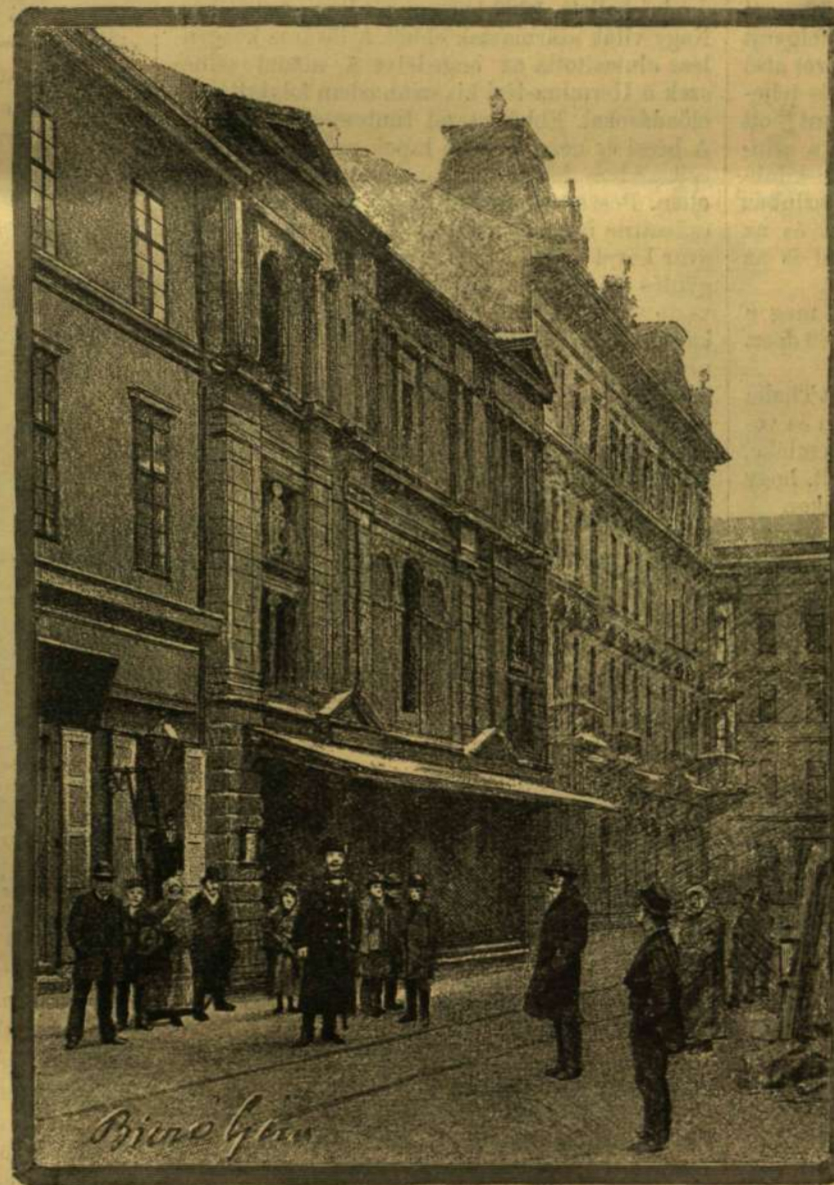
A NÉMET SZÍNHÁZ ÉGÉSE.

December 20-ikán délután Budapest közönsége egy színházéges izgalmaival élte át. A gyapju-utcai német színház gyullt ki, s elpusztult menthetetlenül. A nagy szerencsétlenségben és izgalomban mindenki átérezte a megnyugtatót, hogy nem következett be nagyobb szerencsétlenség, egy borzalmas katasztrófa, mert a ki látta az óriás tüzmáglyát, oda szorulva épületek közé, annak lehetetlen volt rá nem gondolni, mi történhetik itt, ha a tűz előadás közben tör ki.

Sokat hallott, sokat olvasott mindenki a német színház tűzveszélyes voltáról. A ki látogatta, tudta, hogy mily szűkek folyosói, lépcsői; elég kijárása nincs, nem is lehetett, mert a színház lakóházak közé szorult be. A tűzvizsgáló bizottságok egész sereg építeni és javítani valót találtak rajta, hogy veszedelem idején ki lehessen szabadulni a nézőtérrel, a páholyokból, az emeletékből, a színpadról. Javítottak is mindig valamit, de közben föl-fölhangott a panasz, hogy a sok kifogást ellenszenv sugallja, nincs ott olyan nagy baj. Így hát még el is néztek sok olyat, a mit a többi színházaknál meg nem tűrnek.

A legtöbb színházéges a színpadról származik. Az mindig veszedelmes tűzfészek, mert minden képzelhető éghető anyag együtt van ott: a vászon és papíros díszletek szerzetét; a színpad fölötti zsinórpadlás, akkora magasságban, hogy a felhuzott függönyök ott kényelmesen elférhessenek, tömérdek gerendázat, léozetet, kötelek, zsinorok, pókháló; lent pedig a deszka pad alatt ismét egy gerenda-labirint. Lépten-nyomon aztán a gázlángok, fent, lent, mindenütt. A bécsi Ring-színház égése óta a színpadokat vas függönnyel látják el, hogy a színpadon támadó tűzet elzárhassák a nézőtérrel mindaddig, míg a közönség kimenekülhet. De a német színház nem a színpadról gyullt ki, hanem a nézőtérben, és pedig mindjárt az előcsarnok fölött, a színháznak baloldali sarkában, a hol a páholyokba lehetett jutni. Borzasztó elgondolni, hogy mi történik a baloldali páholyok közönségével, mely előtt éppen a kijárat utjában tört ki a tűz.

Az égést a gyapju-utcai homlokzat ablakain kigomolygó füstrel vették észre. Még csak délután három óra volt. A jegyeladáshoz éppen akkor nyitották ki a pénztárt. A színházban nem volt senki. A hátsó részen, egy melléképületben lakott a házmester, a portás. Odáig csak később jutott el a veszedelem. A színházi öltözőből egyetmást még kihordhattak, kidobálhatták az ablakokon a cifra palástokat, jelmezeket,

Ellinger E. fényképe után rajzolta Biczó Géza.
A GYAPJU-UTCAI NÉMET SZÍNHÁZ AZ ÉGÉS UTÁN.

foladatokat, a mennyire csak a körülmények engedték. Állandóan birta saját uralkodója bizalmát, s nem lön kegyvesztett soha; azon uralkodóknak pedig, a kiknek udvarához küldve volt, oly mértékben tudta megszerezni rokonszenvét, hogy mindenütt, de különösen Berlinben és Londonban, állandóan azondiplomaták közé tartozott, kiket a «grata persona» névvel szoktunk megkülönböztetni. A ma élő diplomaták között alig van egy is, a ki annyi bizonyítékával találkozott volna a fejedelmek kegyének, mint gróf Károlyi Alajos. Az elhunyt Vilmos császár «legkedvesebb emberei egyikének» nevezte, fia, II. Frigyes, személyes barátságot kötött vele, a hollandi király, III. Napoleon császár, a walesi herceg számos ízben tisztelték meg látogatásukkal, sőt még Viktória angol királynő is megjelent egy tea-estélyén, a mi a legszokatlanabb kitüntetések egyike. Birta a legelőkelőbb rendjeleket: az aranygyapjas, a vörös- és fekete sasrendet, a Lipótrendet s midőn a diplomáciai pályáról lelépett, a Szent-István-rend nagykeresztjét kapta meg.

trikókat, parókákat, puderos skatulyákat, összevissza, a mint kézbe akadtak. A tűzoltókat hamar értesítették, a telefon városzerte elvitt a veszedelem híret. Néhány perc alatt a Lipótváros közönsége már az égés színhelyén gomolygott, s aztán özönlött a többi városrészek tömege is, előlva a széles váci körutat, a színház körüli utcákat; magát a színházat katonai kordon vette körül.

Mire a tűzoltók behatolhattak, már a nézőtér egy része lángban állt. A még ép részek ablakain próbálták bevezetni a víztömlőket, úgy ontottak be valóságos zubatagokat, gőzgép nyomta a vizet, de oltani lehetetlen volt. Az egész nézőtér köröskörül fa-alkotmányt vette körül. A páholyok, a karzatok mind csupa fából készültek. Azokon gyorsan nyargaltak végig a lángok, tűztengerbe borult minden, a lángok ostromolták a vasfüggönnyet; a függöny fölötti oszromfal nem bírta, összeomlott, a függöny lezuhant, s azután égett a szinpad is.

Az szintén szerencse volt, hogy a színház nem a tetőn gyúlt ki. Akkor a szomszédos házakat meg nem menthetik. A zsinorpad roppant tűzanyagának elége akkora lánggal lobogott volna fent a magasban, hogy körülötte felgyújt mindent. De az alulról támadt tűz a tetőzet alsó erősségeit támadván meg, mielőtt az égés teljesen kifejődött volna, a tetőzet lezuhant; ott lángolt aztán a nézőtér nagy katonában a színház négy fala közt. Égett egész éjjel; ki-kilobant még másnap, harmadnap is. A színház kormos romhalmazzá lett. Homlokzata és az előcsarnok azonban megmaradt, s hátul is az igazgatóság hivatalos helyiségei.

Epen husz esztendővel előbb nyílt meg a színház, 1869 decz. 21-ikén és leégett 1889 decz. 20-ikán.

E husz esztendő nem tartozott a német Thalia szebb korszakába. Hányattatás, küzdelem és vonaglás volt. Egy letűnt hatalom tengőds emléke, melyről mindenki tudta, hogy elkorhadt, hogy össze fog dőlni, csak az volt a kérdés: mikor.

A magyar fővárosban hosszú és nagyon tanulságos a német színészet multja. Hatalmasság volt itt, mikor a magyar színészet még csak eszmélt, mikor bölcsejének keresgéltek a helyet Pesten és Budán. A kettős város polgársága német, a kultura minden jelensége német, vagy legalább is nem magyar, hanem latin. A szokások, hajlamok németek. A német színészet jó otthont talált itt. A magyar színészetnek az ő kegyeihez kellett fordulni, hogy törje meg ideiglenesen. Néha megtűrte, máskor kikergette. A német színészet kapta meg Budavárbán a Jó-zsef császár idejében bezárult kath. templomot is, abból lett budai városi színház. Pesten is városi német színház volt, diszes, kényelmes, a régi redout épületében. Az uri világ oda járt. Ott lehetett látni jeles bécsi művészeket, élvezni drámát, operát. A városi hatóság is hivatalosan pártolta, mikor már a magyar nemzeti színház is fölépült. A magyar színészet keservesen és folytonos küzdelmek közt foglalt tért lépésről lépésre. A német színészet uralkodott.

1849-ben Hentzi bombái romba döntötték a redoutot, melyben a magyar országgyűlés tartotta üléseit. De felgyújtották a német színházat is. Az abszolút kormányak aztán első tennivalói közé tartozott, hogy a német színészetnek hajlékot teremtsen. Az Erzsébet-téren épített ideiglenes színházat, a főváros egyik legszebb helyén. Nagy színház volt, számítottak benne sok közönségre és nem is csalódtak. Az ország főhercegi kormányzója ott tartott páholyt, minden előkelőség oda járt; az előadások jók voltak, a bécsi művészek egymást váltogatták; operájával a nemzeti színház nem versenyezhetett. Minden valamire való énekes és énekesnő, ha Pestre jött, a német színházban lépett föl, ott mutatta be magát; csak azután tudott velők megalkudni a nemzeti színház. A hatvanas évek közepén azonban már vesztett a német színház varázsa. Buda is, Pest is letérültette színlapjaikról a «városi színház» ezimet. Az Erzsébet-téri nagy színház nagyot hanyatlott; már művészetet nem is igen kerestek ott. Az operettek ledérsege költözött be, s legnagyobb művészi eseménye volt, ha Geisinger kisasszony, a bécsi operette-énekesnő lépett föl a «Szép Helena» görög kosztüm-jében.

Az ideiglenes épület pedig fizikailag is megkorhadott, sok más egyébgyütt, melyeket még a fizikainál is erősebb kényszerűk porlasztottak el és ontottak össze. A városi hatóság kimondta,

hogy le kell bontani. Ez 1869-ben volt. Akkor már mozogtak a fővárosban, hogy népszínházat építsenek, még egy magyar színházat; de a mozgás csendesen kezdődött. Egy német színház iránt nagyobb volt a remény. Sikerült összehozni egy részvénytársaságot, mely új német színházat építsen. De a főváros legszebb részein már nem talált helyet többé a német Thalia. A Lipótváros végén, egy mellékutcában vettek telket számára; egyik vége a gyapju-utczára, másik vége a Kálmán-utczára nyúlt. Ott épült a «Varietés» színház. Voltaképen orfeumnak terveztek. A konzorcium megbukott építés közben. Más konzorcium vette át, s 1869 utolsó napjain meg is nyílt a színház, s ezzel együtt már a budapesti német színészet tengődésének korszaka következett el. Az igazgatók egymás után buktak. Az épületet kínálták népszínháznak, majd később operaszínháznak, vagy legalább ideiglenes operának, míg a nagy operaszínház felépül. De bár nagy nézőtér volt, a szinpad kicsi volta miatt szó sem lehetett átvételéről. Egy bécsi bankintézet kezében volt már a színház, mikor az előadási engedélyért újra folyamodni kellett 1880-ban a fővárosi tanácshoz. Nagy viták származtak ebből. A főváros közgyűlése elutasította az engedélyt. A német színészek a Hermína-téri kis színházban folytatták az előadásokat. Ebből utcazi tüntetések támadtak. A bécsi és németországi lapok pedig gyűlölködő cikkekben fordultak a «magyar chauvinismus» ellen. Beszélték akkor, hogy Augusztá német császárné is szóba hozta a berlini osztrák-magyar követ előtt. A dolog megint a városi közgyűlés elé került; akkor egy bécsi magánember kérte az előadási engedélyt, s most már meg is kapta. Nemsokára (1881) Lesszer Szaniszló nevű német színész vette meg a színházat 120,000 frtért, az övé lett, s a leégés által is ő károsult.

A német színészet azonban elvesztette a talajt a magyar fővárosban. Fényesebb színházakkal és első rendű művészettel kellett küzdenie. A német színházba nem járt rendes közönség, csak akkor, ha valami idegen művész jött el. Inkább mentek a többi színházakba, a hol a főváros társadalmának java és előkelősége gyűlt össze. A német színházban hiába keresték azt. A színészek sem vágytak ide szerződni, tehát csak fogyatékos erők szorultak a gyapju-utcazi színházba, azok is ideiglenesen, hisz nyáron nem tartottak előadásokat.

A december 20-iki tűzvész szomorún fejezte be a magyar főváros német színészetének történetét, mert minden valószínűség szerint befejezi. A megmagyarosodott fővárosban, három nagy magyar színházzal szemben, a német színészet többé nem találhat otthont. Az utolsó évek eléggé bizonyították, hogy a német ajku közönség sem érezte a német színház szükségét. Elmegy az operaszínházba, a népszínházba, a holdalt és tarkaságot talál.

A német színház ma már rom, mint épület, és eltűnt, mint intézet.

A szomorú helyről fényképi fölvételek után közlünk egy pár képet. Egyik a homlokzat, mely eltakarja a belső színpadot, de már ezt is bontják. A belső pedig nem áll másból, mint a gerendák és törmelések megszennedet halmazából; itt-ott egy kimerődő vasrud, vagy a nagy vasfüggöny összehorpadt darabja. A falakat az égés, és a víz meg fagy össze-vissza rezesztette. Óvatosan bontják, nehogy lezuhanjanak.

A kerest nélkül maradt színészekről pedig a jószívűség és magyar kollegáik gondoskodtak, kik jótékony előadásokat tartottak a népszínházban és operaszínházban.

TERÉZIA BRAZILIAI CSÁSZÁRNÉ.
1822—1889.

A szerencsétlenség ritkán jár egyedül. Kénytelenek e monadás igazságát a leghatalmasabbak is elismerni. Az emberséges Dom Pedro braziliai császár, a ma élő fejedelmek Nesztora, alig hogy elvesztette koronáját, alighogy elhagyta országát, még ideje sem volt kipihennie a lélekzró események s a tengeri utazás fáradalmait: már is újabb nagy csapást kellett átszenvednie. Neje, Terézia Mária Krisztina császárné, ki negyvenhat évi óta volt életének hű osztályosa, huzamos betegségében önfeledlő ápolója, kevéssel azután, hogy kikötöttek a portugál parton, Portóban szívizélhűlésben váratlanul meghalt, decz. 28-ikán.

A megboldogult császárné 1822 márczius 14-ikén született s leánya volt I. Ferencz szicíliai királynak.

1843-ban, tehát huszonegy éves korában, a nálánál három évvel fiatalabb Dom Pedro császárral kélt egybe. A házasság «per procura» kötöttet meg és donna Teresa csak néhány hónappal utóbb utazott el új hazájába. Donna Teresa, dacára annak, hogy császárné volt, nem tartozott az irigyelni való nők közé. Alighogy Braziliába érkezett, sorra vette hazulról a megrendítő híreket; egy luga 18 éves korában, egy bátyja 27 éves korában, kevéssel egymás után haltak meg; néhány évvel utóbb megfosztották atyját a tróntól és egész családja, összes hozzátartozói száműzetésbe voltak kénytelenek menni. Azonban új otthonában is egyik csapás érte a másik után. Ereiben Bourbon-vér folyt s ezt sohasem bírta megtagadni. Ellentétben szelíd, megnyerő modoru férjével, kissé gögős, büszke, ellenmondást nem tűr természete sok elűnést szenvedett neki, s hogy a forradalmi mozgalom Braziliában diadalt tudott aratni, az nem csekély részben annak az ellenszenvnek tudandó be, melylyel majdnem az egész ország viseltette a császárné iránt.

Nagy, szinte elviselhetetlen csapás érte a császárnét, mikor elsőszülött fia, Dom Pedro alcantari hercege, a brazilai trón örököse, alig öt éves korá-

TERÉZIA BRAZILIAI CSÁSZÁRNÉ.

ban meghalt; de maradt még egy fia, ki az elhunyt-nál egy évvel fiatalabb volt s kire a császárné úgy vigyázott, mint szemé fényére. A hercege kissé gyenge testalkatú volt s egy izben meghűlvén, mellbetegségbe esett, mely alig néhány hónap mulva kioltotta életét. Egyik leányát, Leopoldina hercegnőt, Ágost szász-köburg-gótha-kohári hercegnének, Koburg Fülöp hercege, Klotild főhercegnőasszony és Ferdinánd bolgár fejedelem fivérének nejét, 23 éves korában vesztette el. Csupán egy gyermeke élte őt túl: Izabella brazilai trónörökös, kit 1864-ben Lajos eui gróf vezetett oltárhoz.

Az elhunyt császárné férjhezmenetele után is több izben fordult meg Európában; egy izben férjével Budapestet is meglátogatta. A császárné, ki akkoriban az «Angol királynő» szállóban lakott, élénken érdeklődött fővárosunk iránt, megtekintette összes kiválóbb köztételeinket és több izben megleg hangon adott kifejezést Magyarország iránt való élénk rokonszenvének. Legutóljára tavaly járt Európában, midőn férjével, Dom Pedro császárral, hosszabb ideig kellett Olaszországban időznie. Dom Pedro hirtelen aggasztóan megbetegedett és Donna Teresa ekkor a hű, odaadó hitves kötelességét példászerű kötelességgörzettel teljesítette; folytonosan a halállal küzködő férjének oldalán állt; heteken át virrasztott, maga nyújtotta neki az orvosságokat, maga ügyelt az ételre, melyet neki adtak és oly fáradhatlanul és lankadatlanul ápolta őt, hogy mire Dom Pedro felépült, akkorra a sok virrasztás és aggodalom Donna Teresát betegágyra vetette, melyből csak néhány hét mulva épült föl.

A legutóbbi hetek forradalmi eseményeinek idejében az elhunyt császárné feladata magasztán állott.

Az első vészes hír hallatára ő volt az, a ki férjét vizsgálta és erőt öntött beléje. Mikor a rio de janeiro császári palotában fogva tartották őket s huszonegy órán át egy falat kenyert se hoztak nekik éhségük csillapítására, Donna Teresa büszkén azt mondta: «Inkább meghalok, semmint ezeknek a lázadóknak köszönjem éhségem csillapítását!». A brazilai császárné váratlan halála bizonyára a tengeren túl, egykori alattvalói közt is élénk részvétet fog kelteni.

CSEVEGÉS A DIVATRÓL.

Utcasarkokon apró zászlok hirdetik, a karon átvettelt Halifax csilingelése figyelmeztet, az aszfalt-szíli csuszán iringáló gyermekök példával is bizonyítják, hogy itt van a korcsolyázás ideje.

Siet is az ifju leányok a városiget felé. Lenge lépéseik rythmikus ütemeire majdnem dalra csikorol sarkuk alatt a hó, s a kevésbbé könnyed járásu mamák alig bírják követni őket.

Mindenfelé csillogó szemek, rózsásra kipirult úde arcok, vig kacagás, élénk csevegés.

És milyen edzettek ezek a mi hölgyeink. Bokát

ESTÉLYI RUHÁK.

verő rövid szoknya, a testhez álló kabátka, hetyke kis prémsapka, apró karmantyú és még sem fog ki rajtuk a deczemberi esipős szél. Csakhogy némi szédelgés van ám a dologban. A divatos alsó szoknya prémell van bélelve és a kabátka sem oly vékony ám, a minőnek látszik!

A sealskin, hód, asztrakán nem csupán külső díszül szolgál, hanem egyszersmind melegítésre is felhasználják. Különösen az asztrakán kezd nagyon hódítani. Még spanyolos, ujjniélküli kabátkát is láttunk asztrakánból.

A korcsolyázó s utcazi öltözékekhez előszeretettel posztót választanak hölgyeink, s nem többé angol, hanem párisi izlés szerint készíttetik, legtöbnyire a most annyira fölkapott princeesse casaque-kal.

Egy ilyen toletében láttuk e napokban fővárosunk egyik szép fiatal hölgyét. A hosszú casaque végig nehéz picot selyemmel volt bélelve és elől végig kihajtott magától, látni engedve a derék felső részén levő selyemhímzésü arany sujtás betétet, a derékon és az aljon lefutó fekete sujtáshímzést. A casaque félbő ujjai szintén fekete sujtáshímzéssel voltak díszítve.

A korcsolyázás után legtöbben a most napirenden levő hangversenyekre sietnek... megpihenni és fölmelegedni. (Ambár a vígadói termek olykor fagyosabbak a korcsolyázó térnél is.)

Itt már megváltozik a látvány. A sötét színeket élénkebbek, a nehéz szöveteket lengőbbek váltják föl. A sujtásdísz itt is uralkodik, de nem feketében, hanem aranyban. Minél több aranysujtás, chemille, marabou, selyemhímzés, színes gyöngydzis... s minél kevesebb csipke: ez az idej jelszó!

Egy minapi hangversenyen a következő toletében — s bájos gazdájában — gyönyörködött a közönség.

A fehér alapu s apró színes pettyekkel és bimbókkal teleszórt millefleurs pongée ruha hátul kapcsoló dereka, hátul tenyéryni széles huzott ráncokban végződött, melyből fölfelé rakott sugár alakú ráncok nyultak ki, s a kapcsoló hosszán két párhuzamos plissé vonult végig. Elöl arasznyi rokokó csatt foglalta össze, a két oldalról ott egyesülő sűrű ráncokat, míg a derék felső és a karok alatti része sima volt. E művészileg komponált derekat magas gallér és könyök alatt lekötve végződő bő phantasie-ujjak egészítették ki.

Az alj a derékon alól öt csucsban végződő szegélykét tüntetett föl. Alól három kiczakozott széles fodordisz; hátul pedig szépen rendezett, mély rán-

szoknyarész sűrű selyemhímzéssel borított Eiffel-színü posztóból készült.

Másik képküncön két csinos estélyi tolette van. A baloldali fehér gazireből készült, fehér szalag-övel, s elől 4—5 fehér szalagosokkal. A balváltól a derékon részüt le a szoknya középig vizifübből és apró százsorszörépekéből font füzér kigyózik alá, s a vállon is vizifü-disz látható.

Ezen leányosan egyszerű öltözék, a mi báljaink fölcifrázott bábjai mellett persze kissé szegényesnek fog látszani, de talán nálunk is van még jóízűtő mama, a ki azt tartja, hogy illelten a fiatal leányt felpompázni, s hogy a leány legszebb díszje az ifjú, udé egyszerűség. A leányos öltözékekhez különben legujjabban a gaze-on, gazire-on s crépe-en kívül kezdik újabban a mousselinét is fölkapni, mely ugyan igen kedves és lengő szövet, de anyagból nem praktikus, hogy nagyon könnyen gyűrődik és egy báléj alatt tönkre megy. A legujabb báliszövet gyánánt az ugynevezett «oroszlót» dicserik, mely nemcsak szép és könnyű, de — állítólag — elnyúlhetetlen is.

Fiatl menyecskék már inkább a selyem után nyulnak, melyet aztán kényük-kedvük szerint kom-

NAPPALI ÖLTÖZÉKEK.

czokba szedett trousseau, mely fölül a derék huzott ránczait ügyesen leborítja.

Feltűnt továbbá egy Eiffel-színü sima posztó ruha cachemire des Indes szegélylyel, melynek egyszerű sima derekáról övet képező kétszínü echarpe hullámozott alá.

Mindezen öltözékek, mint utóbb megtudtuk, a Vécey Sándor kristóftéri műtermében készültek.

Képeink a legujabb angol divatot mutatják. Az a férfikalapos hölgy skót koczkás gyapjuszövetből készült utazó ruhát visel. Az egyszerű szoknya széles, lapos plissékbe van rakva, a nyitott, rövid kabátka és a pörge kalap, a szövethez illő, világos bőrel van beszegeve és a nyitott mellény (melyhez férfi-nyakkendő járul) szintén bőrből való.

A mellette álló leánykának három galléros kabátja emlékeztet a régi képeken látható «diligence» kocsisok százgalléros csurapéira. Ujabbban nagyon fölkapták, különösen a hosszú esőköpenyeken, a sok gallér... De a rövid kabátkákra is átszáll már ez az ósdiás újítás; láttunk már 5—7 gallérosakat is. Mi egyelőre a három gallérnál állunk meg... hogy alkalmat nyújtsunk a «fokozásra».

A harmadik képküncön mindegyre jobban hódított Eiffel-színü barnony, míg a kabát és a panneau-s

plikálhatnak jaigyönggyel, arany, ezüst és selyemhímzéssel.

Képküncön egy fekete moireba öltözött fiatal asszonyt mutatunk be, ki ugy okosodik, hogy a komoly fekete szín nagyon emeli általánosan elismert szépségét.

A ruha alja közeledik s kaczerkodik Worth már említett újításával, a mennyiben mérsékelt uszálylyal lép föl. Az alj féloldalt gazdag jaigyönggyel van himezve, baloldalt föl van hasítva és empire-diszítésü betétet mutat. A derék félujjas, elől kivágott és fichu módon rendezett. A csipről oldalt nagy szalagosokor omlik alá. A kézben ép oly szép és elegáns, mint kevés szelét hajtó fekete csipkelegyző.

OROSZ TÖRTÉNETEK.

MI KELL A SZÍNHÁZI IGAZGATÓSÁGHOZ?

A moszkvai színházak igazgatójának, Zagoskin-nak halála után Lazsecsnikov jó nevű regényírónak egy barátja azt a tanácsot adta, hogy folyamodjék a megürült állásra, annyival is inkább, mert Zagoskint is két regénye juttatta az igazgatói székre.

— Vajjon kihez forduljak ez ügyben? —

léseket és életképeket, valamint Verne Gyulának, a magyar közönség előtt is oly kedvelt francia írónak, legújabb regényeit és elbeszéléseit.

A 'Vasárnapi Ujság', mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is. Erővátában a női munka körébe, a háztartásba, a házbemendezésre, kézi munkára, házi iparra stb. tartozó közleményeken kívül a divat terén fölmerül a jó ízlés és a szép iránti érzéket fejlesztő jelenségeket ismerteti, különös tekintettel a hazai iparra.

A 'Vasárnapi Ujság' társalapja, a most már 36-ik évfolyamába lépő 'Politikai Ujdonságok' teljesen független politikai hírlap, melynek irányát nem befolyásolják sem pártok, sem érdekszövetkezetek, sem egyesek személyes érdekei, s a pártatlan igazság és meggyőződés kimondásában nem gátolnak semminemű lekötelezettségek és magánérdekek; miért is mint az események híré és részrehajlatlan kútforrását, valódi szükségnek ismerte el a magyar olvasó-közönség. E politikai lap a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hiű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség együtt találja benne mindazt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, úgy hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

A 'Politikai Ujdonságok'-hoz 'Magyar Gazda' című kéthetenként megjelenő gazdasági lap van csatolva, s ezenfelül rendkívüli mellékletekkel is bővítve lesz a lapnak hetenként másfél s minden második héten két nagy füve terjedő tartalma, mely a Politikai Ujdonságokat az országban a legnagyobb és legterjedelmesebb politikai hetilappá tette.

A 'Politikai Ujdonságok' tartalmát jövőre még élénk bel- és külföldi levelezésekkel, eredeti tudósításokkal, úgy szintén számos gyakorlati értékű közleménnyel kívánjuk gazdagítani s e mellett rendezes közlőjük hasábjain a nevezetesebb sorsolásokat, pályázatokat, kinevezéseket stb.

A 'Vasárnapi Ujság' hetenként két nagy füve terjedő tartalma szintén szemrevérvő mellékletekkel lesz jövőre is kibővítve. Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a 'Világkrónika' című képes heti közlöny, mely hetenként egy iven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

Az előfizetések a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadóhivatalába, Budapest, egyetem-utca 4., küldendők. — Egyes előfizetések legcélszerűbben postautalvány által eszközölhetők.

Uj előfizetőink sziveskedjenek megrendelésüknek nevüket, lakhelyüket, valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kiírni.

Előfizetési feltételeink.

Table with subscription rates for 'Vasárnapi Ujság' and 'Politikai Ujdonságok' in various currencies and durations.

Lapunk kiadó-hivatala a 'Pesti Hírlap' című, pártszínezet nélküli politikai napilap kiadóhivatalával oly egyszerűre lépett, hogy azok, a kik a két lapot együtt rendelik meg, kedvezményes áron fizethetnek elő, és pedig:

Table showing subscription rates for 'Vasárnapi Ujság' and 'Pesti Hírlap' together.

HALÁLOZÁSOK.

RÓZSA PÉTER, városi tanácsos, Budapest egyik derék tisztviselője, elhunyt 44 éves korában. Az erőteljes és munkás férfi életének tudógyuladása vetett véget néhány nap alatt. A főváros ügyneke vezetéseben az építések intézése, az építési osztály élén működött s abban szakértelem és jóízűség támogatott. Saját szorgalmából emelkedett az alsó hivatalnoki fokról mind feljebb és széles körű ismeretei, jelleme még szívesebben is biztatták. Maradandó érdeme a tisztviselői telepének létesítése. A házépítő tisztviselők egyesületében az elnökséget akkor foglalta el, mikor az építkezések megkezdődtek. Erő-

lyesen, nagy szeretettel intézte ennek ügyeit. Alig múlt el három év, s kiépült egy 200 családú házból álló nagy telep, a főváros oly helyén, hol nem volt egyéb homokbuckáknál. Egész városrészt az, szebbnél szebb földszintes házakkal, kertekkel, széles rendezett utcákkal, csatornával, vízvezetékekkel, gázvilágítással. Hozzá hasonló díszes kis várost nem lehet máshol találni. Róza vezetése alatt fennakadás nélkül folyt az építkezések, aztán pedig a társas érintkezés fejlesztésére követelt el mindent. A telep lakói méltányolták is fáradozásait, s arczképét a nyáron ünnepélyesen helyezték el a kaszinóban. Halála pedig mély fájdalomt okozott e népes városrészben. Temetése üdfezője volt e derék férfi elhunytá fölött támadt részvétnek. A főváros tisztjára, élén a polgármesterekkel, teljes számban jelent meg. A telep lakói is megjelentek. A koporsót a telep utcáin vitték a kaszinó elé. Hol Hindy Kálmán fővárosi bizottsági tag és a házépítő tisztviselők egyesületének alelnöke mondott megható istenhözszódot. Az elhunyt özvegyet: szül. Diers Anna asszonyt, hagyott hátra.

HUNYADI JÁNOS, műegyetemi tanár és akadémiai rendes tag halála a tudományos körökben fájdalmas részvétet kellett. Szaktudós volt, a műegyetemen a mennyiségtant tanította. A hazai tudományban a matematika elsőrendű művelői közé tartozott, s művelve a külföldön is általános elismerést szerzett. A kuszletekről és másodrendű felületekről írt több becses munkát. Utóbbi időben az orthogonális substitució elméletével foglalkozott. A magyar tudományos akadémia méltányolva irodalmi működését, 1867. január 30-iki nagygyűlésén levelező taggá választotta s 1883. május hó 17-én rendes tagjai közé sorozta. A szélhűtés 51 éves korában vetett véget életének. Temetésén a műegyetem tanári kara és tanulói testülettel jelentek meg. Az akadémia tagjai is nagy számmal gyűltek össze. A kath. egyházi szertartás után Fölser István, a gépész-mérnöki szakosztály tanára, mondott tanártársai nevében beszédet.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Kőröspatya gróf KÁLNOKY BÓNOS, ősi birtokán Kőröspatakon, 68 éves. Vele kihalt a Kálnoky grófok magyar ágának utolsó férfi tagja; e családból való a morva ág is, melyből gróf Kálnoky külügyminiszter származik. — HALÁSZ JAKAB, kir. közjegyző életének 53-ik évében Gyulafehérvárrt. — SZTANKOVICS GÉZA, a kassai posta és távirata igazgatója, Kassán. — ZSISMANN LAJOS, plébános, Alsó-Pélen. — NÁDOR GYULA, fiatal zeneszerző, kitűl sok dal jelent meg, magyar népdalok, keringők, ábrándok, s közülök többet szelvényben játszanak és énekelnek, 30 éves, Budapesten; ugyanitt FROMM ISTVÁN, a vizivárosi gyógyszerész tulajdonosa, fővárosi bizottsági tag, 66 éves; BARTSCH LAJOS, fővárosi orvos, élete 41-dik évében; SCHMIDL MÓRIZ, nyugalmos vonult kereskedő, 70 éves; IOENCSICS MIKLÓS, Igeresics Katalin fővárosi énektanítónő édes atyja, 83 éves. — GRÓF DRASKOVICH PÁL, a horvát túlói politikuskok egyike, 43 éves, a horvátországi Nagy-Bukoveczán. — VÉGH JÁNOS, b. harmadgyei árvászeiki helyettes elnök, régi honvéd huszár hadnagy, 66 éves, N. Várán. — PONGRÁCZ GUIDO, lovag, építési vállalkozó, Zágrábban; többek között ő építette a zágráb-zárány vasuti vonalat és a triestyi új kikötőt. — MÓCS FERENCZ, Baja város köztisztviselői tisztviselője, Mócs Zsigmondnak, a 'Szegedi Híradó' szerkesztőjének édes atyja, 60 éves. — TURBUCZ FERENCZ, 30 évig volt kisdodó és a deési kisegítő taktikárpénztár-szövetkezet nyugalmazott pénztárnoka, élte 66-ik évében, Deésen. — RÁSZL JÓZSEF, volt-szálloda-bérlő és 48-as honvéd, Veszprémben, 64 éves. — BAÁN JÓZSEF, 85 éves, Nagy-Peterden. — WANITSCHKE LIPÓT, Arad város egyik tekintélyes polgára, 64 éves. B. KEMÉNY ZOLTÁN, b. Kemény Endre országgyűlési képviselő 5 éves fiacskája, Nagy-Enyeden. — FALVAY ISTVÁN, mérnök, ki a szakirodalom terén is sikerrel működött, Székesfehérvárrt. — JESZENSZKY K., pozsonyi városi képviselő, Bittó István volt miniszterelnök sógora. — DR. ALMAI FERENCZ, nyug. honvéd ezredorvos, Deés városi tisztifő-, kir. törvényszéki- és börtönorvos, megyei és városi bizottsági tag, élete 52-ik évében.

ADORJÁN RÓZA, néhai Adorján Boldizsár költőnek, Petőfi, Tompa és Jókai barátjának leánya 26 éves korában, Tamásfalván. — ÖZV. DUNST FERENCZNE, szül. Hermann Francziska, Veszprém város egykori polgármesterének s országgyűlési képviselőjének neje, dr. Dunst Ferencz keszthelyi apátplébános édesanyja, 66 éves, Veszprémben. — ÖZV. SARKADY FERENCZNE, szül. Koncz Julianna, 86 éves Debreczenben. — PEREGRINA MARI, a pozsonyi Erzsébet-apácák társának tisztelt tagja, a kolostor gyógyszerésztárnak vezetője, 58 éves. — ÖZV. CSEREGY ENDRENE, szül. Freyburg Johanna élete 49-ik évében, Budapesten; ugyanitt ÖZV. AICH BENEDEKNE, szül. Emmer Klára, 82 éves. — ÖZV. RASCHKA ENDRENE, szül. Melzig Erzsébet, Raschka János budapesti posta-és táviróigazgató édes anyja, 70 éves. — HERCZFELDERNE, szül. Baumgarten Dianóra, 82 éves, Budapesten. — URÁN GERGELY, szül. Piller Róza, pénzügyi számtanácsos neje, 25 éves, Budapesten. — JANKOVICS FERENCZNE, szül. Herman Terézia, 54 éves Győrben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

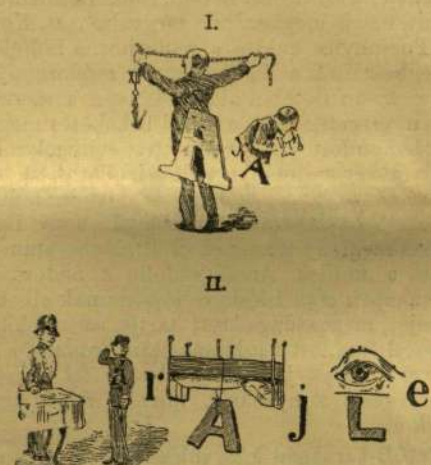
Gondolatok. I. II. A gondolat csak úgy hat, ha tiszta, világos; a kiforratlan gondolatok zavaros seprője versebe még kevésbé való, mint prózába. Versei különben nem annyira gondolatokkal, mint inkább zavaros, erőszakolt képekkel vannak tele. 'A faj dult vonása, ott feledett mátká'. — 'Az erdő legénye (!? maga az erdő ?)', mint hajótört: rémül — pusztá életével küzd stb. A II. számú jobban van elgondolva, de azt sem tudta megcsinálni.

Arany lakodalom előtt. Tehetségtől tanuskodik, van benne sok találó vonás s tiszta, nemes érzés leng át rajta, csak az a baj, hogy nagyon el van nyujtva s minden kompozíció nélkül laposan terjed; a befejezése pedig, az öreg ember öreg párját, minden igaz ok nélkül — mert hisz aranylakodalmaknak még csak gondolatával foglalkoznak — tánczra perdíti, komikus hatású.

Őszszel. Itt-ott az igaz, őszinte érzés hangját zendíti meg, de a nyelvnek és verselésnek nincs annyira birtokában, hogy érzését, gondolatát mindig jól ki tudja fejezni.

Nem közölhető: 'Imádott anyánk emléke'. (Ép oly kevéssé íti meg a mértéket, a mint előbb küldött verse: 'Kardcsomjok'.)

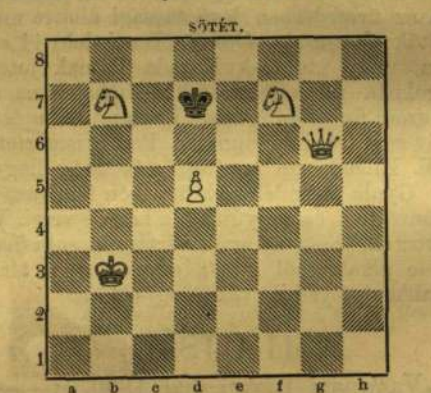
KÉPTALÁNYOK.

A 'Vasárnapi Ujság' 51-dik számában közölt képtalány megfejtése: 1) Abruoldnya. 2) Nem is halász-leány, ki felve jár a vízszínen. ('Czigánybáró'.)

SAKKJÁTEK.

1582. számú feladvány. Teed F. M.-től New-Yorkban.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1576. számú feladvány megfejtése.

Megfejtés. Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.

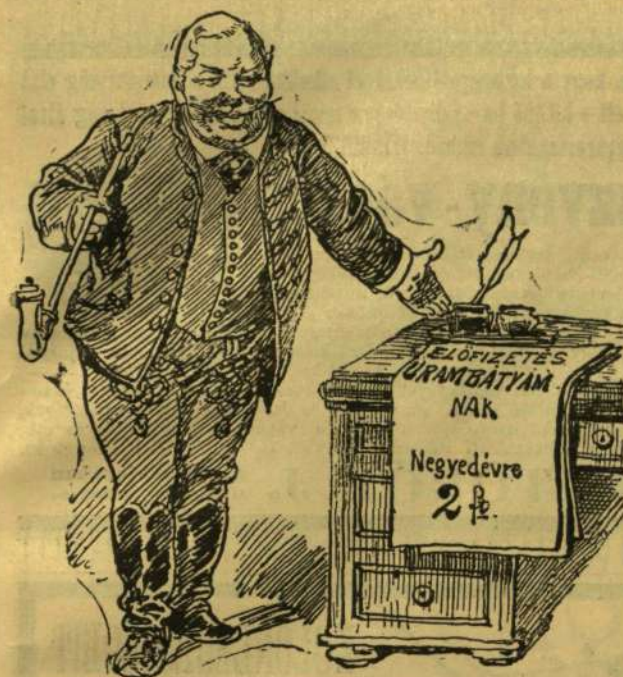
1. He2-d4 ... Kc3-d4: (a) 1. ... Be6-e5: (b) 2. Ve2-e3+ ... Kd3-d5 2. Ve2-e2+ ... Kc3-d4: 3. Ha6-b4 mat. 3. Ve2-e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács József. — Babocsay Béla. — Tarnóczon: Németh Péter. — Szempeten: Pintér János. — Marosvásárhelyt: Fritsch Albert. — A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR, január hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Israelita. Lists dates and corresponding religious observances.

Heldváltozásai. Holdtölte 6-án 6 óra 50 pk. regg. Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Előfizetésre felhívás URAMBÁTYÁM V. évfolyamára.

Az új év küszöbén felhívjuk a humornak minden kedvelőjét, hogy előfizetünk díszes sorába illessék. Lapunk célja: tartózkodván minden politikai és társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomással és szellemes ötletekkel mulattatni a közönséget.

Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művész nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

Table showing subscription rates for 'Ujévtől márczius végéig', 'Ujévtől június végéig', and 'Ujévtől december végéig'.

Az előző évfolyamokból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink egyenkint 4 frtért megrendelhetnek.

Advertisement for 'A KI NEM TUDJA' book, featuring a chessboard and text about chess puzzles.

Advertisement for Dr. Lengiel Frigyes 'nyír-balzsama' and 'benzo-szappan' products, including a coat of arms and descriptive text.

Advertisement for 'La VELOUTINE' cigars, featuring a woman playing a violin and the text 'Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE'.

Advertisement for 'Bevonul' and 'STERNBERG ARMIN' products, featuring an illustration of a man playing a trumpet.

Advertisement for 'Kwizda köszvényfolyadékja' (Kwizda skin medicine) with a snake logo and text about its effectiveness.

Advertisement for 'Meglépési Újkepek LATZKOVITS A.' (Travel guide) with a coat of arms and text about its content.

Advertisement for 'PROTESTANS UJ KÉPES NAPTÁR 1890. évre.' (Protestant calendar) with text about its features and price.

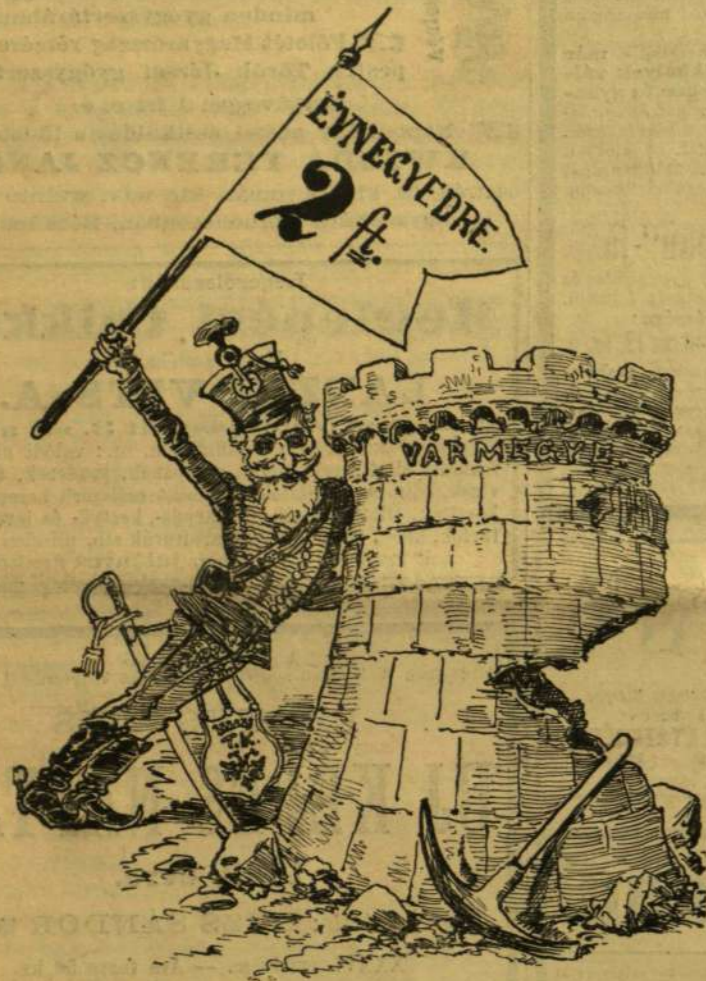
Advertisement for 'Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban' (Advertisements for publication).

Advertisement for 'A FRANKLIN-TÁRSULAT A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA 1890-dik évre.' (Magyar Women's Household Calendar) by Szerkeszti BENICZKY IRMA.

Advertisement for 'A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapestben megjelenő minden könyvtárnál kapható: Borászati naptár 1890-ik évre.' (Wine-making calendar) by Szerkeszti Dr. NYÁRY FERENCZ.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Tisztelt Reakció és Közvélemény!

Vármegyét Tisza, hon atyja,
Immár agyon támogatja,
Hősi vállvetésitől
Régi bástya összedől.

Jobbra dől-e, avagy balra?
Ellenség lép-e a falra?
Üssön bár mindent agyon, —
Csak nagy Tiszát ne nagyon!

Nosza hajdu, ki a hóra,
Végső restellációra!
A kulacsot, a fokost
Forgasd utoljára most!

Hát a zászló? Fel, magasra!
Bolond Istók írva arra!
Régi rendszer megszakad,
A bolondság megmarad!

Nepotizmus, rest orálás,
Vagy állam adminisztrálás: —
Istók nem mellőzhető,
Hát fizessetek elő!

Bolond Istók.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„BOLOND ISTÓK“

humorisztikus képes hetilap 1890-ik évfolyamára.

A „Bolond Istók“, a legnagyobb és legdiszesebb magyar élelmap, az új évvel tizenharmadik évfolyamába lép.

Előfizetési feltételek:

január—márczius évnegyedre
január—június féltre.....

Előfizetések, legzáróközvetlen posta-utalvánnyal, a kiadóhivatalnak küldendők: Budapest, egyetem-utca 4. szám.

Felkérjük mindazon t. előfizetőinket, kiknek előfizetésük lejárt, azt megújítani sziveskedjék, hogy a szétküldésben akadály ne legyen.

A Bolond Istók kiadóhivatala

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált a kitünő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabad. **WEBER-féle**

Köszvény-vászon

köszvény, enéz, tagszagadás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csípőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gőresék, a kezek és lábokban, különösen gőreses rek, dagadt tagok, ficamodások és oldalszurások biztos eredménnyel gyorsan gyógyítanak ezen gyógyhatásos köszvényvászonnál. Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknak alkalmazandó 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel el van látva. **Dr. Baron párisi általános sebtapassa** mindenféle sebek, genyedések és daganatok, körömguladások, égések, bármennemű sérülések, harapás, szurás, ütés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 25 kr.

Valódián kapható **TÖRÖK J.** gyógyszerárban Budapestben király-utca 12. szám a.

KÜLÖNLEGESSÉGET FÉHÉRNEMŰ

és **FÉRFI DIVAT**

CZIKKEKBEN

u. m. legújabb nyakkendők, kesztyűk, zsebkendők, cachenez, galérok, kézelők, nadrágtartók, harisnyák, alsó ujjasok, utazó ingek, és plaidek, vadász-mellények inggombok stb. valamint

Dr. Jaeger-féle gyapju-ruházatok

eredeti gyári árákon és rendkívüli nagy választékban.

LAZKOVITS Á. és társai
BUDAPEST, IV., VÁTCZAI-UTCA 22. SZÁM ALATT.

Pserhofer J.-féle

gyógyszertár Bécsben,
Singerstrasse 15. „Zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacok ez előtt egyetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat fényesen bebizonyították. Évtizedek óta ezen labdacok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendel azokat, s alig akad család, melyben kitünő háziszerből ne volna egy kis készlet.

1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tegeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr., bérmentelen utánvét mellett megküldéssel **1 frt 10 kr.**

A pénz előleges beklüldése mellett, bérmentes megküldéssel együtt **1 tegeres labdac 1 frt 25 kr., 2 tegeres 2 frt 30 kr., 3 tegeres 3 frt 35 kr., 4 tegeres 4 frt 40 kr., 5 tegeres 5 frt 20 kr., 10 tegeres 9 frt 20 kr.** (1 tegeresnél kevesebb nem küldetik szét.)

Kéretik határozottan Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat kérni s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható Pserhofer J. névalírással el legyen látva és pedig **veres** nyomásban.

- Fagy-balzsam,** Pserhofer J.-től 1 tégely 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
- Keskeny utifü-nedv,** hurut, rekedtség, göresköhögés stb. ellen. 1 palacs 50 kr.
- Amerikai köszvény-kenőcs,** 1 frt 20 kr.
- Por lábizzadás ellen.** Egy doboz ára 50 kr., bérmentes megküldés mellett 75 kr.
- Golyva-balzsam,** 1 üvegcse 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.
- Élet-essenzia (prágai cseppek),** megromlott gyomor, orosz emésztés ellen. Egy üvegcse 22 kr.
- Angol esoda-balzsam,** 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.
- Fiaker-por,** köhögés stb. ellen, 1 dobozzal 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 kr.
- Tannochinin-hajkenőcs,** Pserhofer J.-től; a legjobb hajnövesztő szer, 1 szelence 2 frt.
- Egyetemes tapasz,** STEUDEL tanártól, sebek, daganatok stb. ellen jónak bizonyult háziszer. Egy tégely 50 kr., bérmentes megküldéssel 75 kr.
- Egyetemes tisztító só,** BULLRICH A. W.-től. Kitünő háziszer megzavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 frt.

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetett bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg rak-táron nem levő cikket kívánatra pontosan s legutányosabban beszerzik.

Postai küldemények az összeg beklüldése, nagyobb megrendeléseknél utánvét mellett is, a leggyorsabban eszközölköttek.

A pénz előleges beklüldése mellett (legzáróközvetlen postautalvány mellett), a viteldij sokkal kevesebbe kerül, mint az utánvét mellett való küldésnél.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Buapesten, TÖRÖK JOZSEF gyógyszerárban, király-utca 12. sz.

VASÁRNAPI UJSÁG

2. SZÁM. 1890. BUDAPEST, JANUÁR 12. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Biztosítási feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 fél évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre — 3 * Külföldi előfizetőkhez a postaiu megkötésű viteldij is eszontandó

LIGETI ANTAL.
(1823—1890.)

Rövid idő alatt egymás után dőlnek ki a tudomány, a közélet jelei. Majd minden napnak megvan a maga súlyos vesztesége. A csapások nem kimélték meg festészetünket sem. A halál az egyik legjelesebbet ragadta el, ki még az uttörök gárdájához tartozott, s ki festészetünkben külön és önálló helyet foglalt el.

Ligeti Antal halt meg, a kitünő tájfestő. Hosszu mult, nagy tevékenység, lankadatlan erő, szellemi frissesség jutott osztályrészeül a művészetben, és nemes jószív, szerény egyszerűség, ritka jellem az emberek közt. A művészt, az embert egyformán becsülte benne mindenki. A művészetet nemcsak tehetségével szolgálta, hanem lelkesülettel tudta támogatni érdekeit is s egész szeretettel közeledett a tehetségekhez, hogy buzdítsa, tapasztalataival hasznára legyen és összekötéseivel javukra válják. A jeles művészt, a nemes embert együtt becsülte mindenki Ligetiben, s festőink közt a legtiszteltebb helyek egyike jutott számára.

Üres óráiban szeretett a szabadban barangolni, ott készítette rajzait. Az embereknel kedvezőbb volt előtte a természet. És mily költői bájjal látta megjelenni a természetet Markó festményein. Csupa pompa, fény, üdeség. A lég tiszta, az ég mélységes, a bokrok, az erdők méltók, hogy a nymphák és Diána éljenek ott. Markó a klasszikus tájfestészet mestere volt, poétikus lélekkel, gyöngéd érzéssel, ragyogó színekkel, telve finomsággal. Csak szépet és szépen festett, kidolgozva mindent apró részletekig. Képei a természet hymnusai és idylljei.

Ligeti nemcsak tanítványa, hanem szellemi örököse is. Ő a klasszikus tájfestészet hagyományait szívta magába a florenzi mester mellett: a természet poézisét, a kellem gyöngédségét, a

rajsz nemes finomságát, a színezés hevét, a távlat tisztaságát, s a tehnikka lelkiismeretességét. Négy évtizedig képviselte itthon ezt az irányt, mely a magyar festészet történetében mindig emlékeztet maradt, mely a nemzeti muzeuu képtárának is speciális jelentőséget ad, mert a tulajdonképeni magyar tájképfestés oly nagy művészzel kezdődik, mint Markó, ki a klasszikus tájképfestésnek még egy nagy művészi föllendülést ad, s ezt a föllendülést legtökéletesebben a muzeumi képtárban ismerhetjük meg. Nyomban Markó után Ligeti tartja magas színvonalon tájképfestészetünket, s foglalkoztatja állandóan az érdeklődést, a figyelmet. Vele egyidejűleg több tájfestőnk is támad, kik terjedelmesebbé, változatosabbá teszik e genre fejlődé-

LIGETI ANTAL.